

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ**

ΑΝΩΤΑΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΣΧΟΛΗ ΓΕΩΠΟΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

**ΤΜΗΜΑ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ, ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«Αξιολόγηση σεναρίων οικονομικής
βιωσιμότητας γεωργικών εκμεταλλεύσεων
λεβάντας και ρίγανης.»**

Μιχαήλ Α. Ευάγγελου

A.M.: 01997

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ

Βλόντζος Γεώργιος, Αναπληρωτής Καθηγητής

Βόλος, 2023

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλαν για την υλοποίησή της.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ.Βλόντζο Γεώργιο, για τη βοήθεια που μου προσέφερε για την εκπόνηση της πτυχιακής αυτής εργασίας. Επίσης όλους όσους συνέβαλαν για την ολοκλήρωσή της μέσω της συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου αλλά και επιπρόσθετων πληροφοριών που μου προσέφεραν στη συζήτηση μαζί τους.

Τέλος, ευχαριστώ την οικογένειά μου για την οικονομική και ηθική υποστήριξη από την πρώτη ημέρα των σπουδών μου μέχρι την ολοκλήρωση της εν λόγω εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρακάτω εργασία, παρουσιάζεται η καλλιέργεια, οι ιδιότητες, τα προϊόντα και το επιχειρηματικό πλάνο δύο πολύ σημαντικών αρωματικών φυτών της Ελλάδας, της ρίγανης και της λεβάντας, οι χρήσεις τους, ο τρόπος καλλιέργειάς τους, καθώς και η διαχείρισή τους κατά τη συγκομιδή και μετέπειτα. Ο τρόπος που επιχειρείται η καταγραφή κάποιων δεδομένων και η προσπάθεια για διεξαγωγή συμπερασμάτων μέσω διαμοιρασμού ερωτηματολογίου σε επαγγελματίες γεωργούς της περιοχής, αφορά τον τρόπο και τις μεθόδους καλλιέργειας στην περιοχή της Θεσσαλίας. Με βάση τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου συντάχθηκε επιχειρηματικό σχέδιο μιας εταιρίας παραγωγής και μεταποίησης αρωματικών φυτών με πολύ ενθαρρυντικά οικονομικά οφέλη, σε μια ελληνική αγορά όπου έχει πολλά περιθώρια ανάπτυξης στον συγκεκριμένο τομέα.

Λέξεις κλειδιά

Αρωματικά φυτά, ρίγανη, λεβάντα, επιχειρηματικότητα, μάρκετινγκ, επιχειρηματικό σχέδιο, οικονομική μελέτη

Abstract

In this thesis, are presented the cultivation, the properties, the products and the business plan of Greek aromatic plants levanter and oregano ,as well as the cultivation method ,their management during harvest and afterwards .We destributed a questionnaire to professional farmers in the region of Thessaly in which we asked their cultivation methods and the economic benefits. Based on the results of the questionnaire, a business plan of a company which produces and processes aromatic plants was drawn up giving very encouraging economic benefits in a Greek market where there is a lot of place for growth in this sector.

Keywords

Aromatic plants, oregano, levanter, entrepreneurship, marketing, business plan, financial analysis.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

6

2	ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	8
3	ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	8
3.1	ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ-ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	8
3.2	ΤΑ ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	10
3.2.1	Η ΡΙΓΑΝΗ	11
	Θεραπευτικές ιδιότητες	12
3.2.2	Η ΛΕΒΑΝΤΑ	17
3.2.3	ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	19
3.3	Η ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ	21
3.3.1	Η ΣΥΓΚΟΜΙΔΗ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΤΕΠΕΙΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΧΕΙΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΑΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ-ΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΑ	21
	Η ξήρανση	22
	Τα παράγωγα	23
3.4	Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΑΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	26
3.4.1	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ	26
3.4.2	ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ, ΤΟ MARKETING ΚΑΙ Η ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	30
	Το marketing και η προώθηση των προϊόντων	31
4	ΤΟ BUSINESS PLAN ΜΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ	33
4.1.1	ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	33
	Περίληψη επιχειρηματικού σχεδίου	34
4.1.2	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	34
4.1.3	ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	35
4.1.4	ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΙΔΡΥΣΗΣ	35
4.1.5	ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	36
4.1.6	ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟΣ ΑΓΟΡΑΣ	36
4.1.7	ΑΝΑΛΥΣΗ S.W.O.T.	37
4.2	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ, ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ ΡΙΓΑΝΗ ΚΑΙ ΛΕΒΑΝΤΑ	37
4.2.1	Η ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ	38
4.2.2	ΟΙ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΡΙΓΑΝΗΣ ΚΑΙ ΛΕΒΑΝΤΑΣ	40
5	ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	44
5.1.1	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	44
6	ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	52
7	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	53
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	55

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια η χρήση φαρμακευτικών και αρωματικών φυτών ή προϊόντων που προέρχονται από αυτά, εμφανίζει τεράστια ανάπτυξη, με αυξανόμενη

ζήτηση όχι μόνο παγκοσμίως αλλά και στην Ελλάδα (UNCOMTRADE) .Αυτό συμβαίνει κυρίως λόγω των ευεργετικών ιδιοτήτων τους, αλλά ακόμα περισσότερο γιατί ως επιχειρηματικός κλάδος δραστηριοποίησης που αφορά την πρωτογενή αγροτική παραγωγή, δίνει τη δυνατότητα εναλλακτικών καλλιεργειών σε παλαιούς και νέους αγρότες που θέλουν να συνεχίσουν την παραγωγική διαδικασία κόντρα στις παραδοσιακές καλλιέργειες που δεν αποδίδουν κέρδος, λόγω του υψηλού κόστους παραγωγής και των ποσοτώσεων που έχουν επιβληθεί εδώ και χρόνια σε επίπεδο ΕΕ.

Παράλληλα, το ενδιαφέρον των καταναλωτών γύρω από τον υγιεινό τρόπο ζωής ολοένα και αυξάνεται, κι έτσι στρέφουν τη προσοχή τους σε προϊόντα βιολογικής καλλιέργειας, θέτοντας ως κύρια κριτήρια επιλογής αφενός την όσο το δυνατό λιγότερη χημική επεξεργασία κατά τη διαδικασία παραγωγής αλλά και τη διατήρηση του τροφίμου κατά τη συσκευασία, την αποθήκευση ή και της μεταφορά του μέχρι το ράφι στο κατάστημα πώλησης.

Στα πλαίσια αυτά και δεδομένου ότι οι επιστήμονες έχουν επισημάνει τη σημασία των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών στην ανθρώπινη διατροφή, καλλιεργούνται στις μέρες μας όλο και περισσότερες εκτάσεις γης με ανάλογα είδη, ξεφεύγοντας από το παραδοσιακό μοντέλο των παραδοσιακών καλλιεργειών. Πλέον, οι αγρότες με μεγάλες ακόμα και με μικρότερες εκτάσεις και λιγότερα μέσα παραγωγής, μπορούν να καλλιεργήσουν αρωματικά φυτά και να τα διαθέσουν στην αγορά απευθείας ή και σε μεταποιητικές επιχειρήσεις της κοσμετολογίας και όχι μόνο, για να κερδίζουν περισσότερο όχι μόνο σε εγχώριο αλλά και σε διεθνές επίπεδο.

Τα αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά, έχουν συγκεντρώσει μεγάλο ενδιαφέρον στην ευρωπαϊκή και την παγκόσμια αγορά, ειδικά την τελευταία δεκαετία. Οι καλλιέργειες αυτών στην Ελλάδα και ιδιαίτερα της ρίγανης είναι υψηλής ποσότητας και ποιότητας. Παρόλα αυτά, θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψιν και να εφαρμοστεί η καλλιέργεια της ρίγανης με τη μέθοδο της αμειψισποράς, επειδή φαίνεται πως η καλλιέργεια του συγκεκριμένου αρωματικού φυτού μπορεί να ωφελήσει σημαντικά την ελληνική οικονομία. Πιο συγκεκριμένα μπορεί να ενισχύσει την αγροτική παραγωγή της χώρας, προσδίδοντας υψηλή αξία στις ήδη υποβαθμισμένες πεδιάδες και ημιάνυδρες ζώνες της χώρας. Αποτελεί πεδίο έρευνας για την αξιολόγηση των μελλοντικών γεωργικών καλλιεργειών της ρίγανης σε αντιπαραβολή

με τα συμβατικά συστήματα καλλιέργειας στα συγκεκριμένα εδαφοκλιματικά περιβάλλοντα. Γεγονός (Skoufogianni et al., 2019).

2 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σκοπός της παρούσας εργασίας, είναι η ανάλυση και παρουσίαση μέσω της ανασκόπησης σχετικής βιβλιογραφίας και της έρευνας πεδίου μέσω της συλλογής ερωτηματολογίων, σεναρίων που αφορούν την οικονομική βιωσιμότητα καλλιεργειών ρίγανης και λεβάντας. Με βάση το παραπάνω δεδομένο στόχος της εργασίας είναι να ερευνηθεί και να καταγράψει όλα τα απαραίτητα δεδομένα για να μπορέσουν να πραγματοποιηθούν με σύγχρονους και πραγματικούς όρους αυτές οι καλλιέργειες.

Επίσης η παρούσα διατριβή παρέχει σε νέους που θέλουν να πραγματοποιήσουν το συγκεκριμένο επιχειρηματικό εγχείρημα για πρώτη φορά, τρόπους, δεδομένα και πληροφορίες ώστε να έχουν ένα επιχειρηματικό πλάνο για μια βιώσιμη επιχείρηση.

3 ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

3.1 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ- ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Τα αρωματικά φυτά αποτελούν αποτέλεσμα μιας εξελικτικής πορείας εκατομμυρίων ετών. Αυτά τα είδη του φυτικού βασιλείου, ανέπτυξαν τη δυνατότητα να συσσωρεύουν πτητικές ουσίες και συστατικά σε διάφορα όργανα του υπέργειου τμήματος τους με δυο απώτερους σκοπούς: να διασφαλίσουν την επιβίωση και αναπαραγωγή τους. Στο πρώτο σκέλος, οι ουσίες αυτές προστατεύουν από φυτοφάγα ζώα και απωθούνε έντομα που μπορούν να φθείρουν τα φύλλα, τα άνθη ή να μεταφέρουν παθογόνα. Όσον αφορά την αναπαραγωγή, προσελκύουν ωφέλιμα έντομα που δρουν ως επικονιαστές και αλλά ζώα ή πτηνά που με το τρίχωμα τους μεταφέρουν τους σπόρους σε μεγάλες αποστάσεις, αυτοί βλαστάνουν, και δημιουργούν νέα φυτικά άτομα.

Ο άνθρωπος από τα πρώτα χρόνια της ύπαρξής του αξιοποίησε τη φύση για τροφή, για προφύλαξη και φυσικά για θεραπεία, μέσα από τη χρήση των αρωματικών και άλλων φαρμακευτικών φυτών, που σε πρώιμο στάδιο ανακάλυψε τις ιδιότητές τους εμπειρικά. Στο πέρασμα των χρόνων, με την ανάπτυξη των αρχαίων πολιτισμών, τα αρωματικά φυτά κατείχαν πρωτεύοντα ρόλο όχι μόνο στη θεραπεία των ανθρώπων αλλά και στην εξάπλωση του εμπορίου μεταξύ των λαών. Οι μαρτυρίες που έχουμε από τη χρήση των αρωματικών φυτών, ξεκινούν από τις πρωτόγονες φυλές, συνεχίζουν στους πολιτισμούς των Αιγυπτίων, της αρχαίας Ελλάδας και της Ρώμης, για να δώσουν με τη σειρά τους τη σκυτάλη στην περίοδο της ανακάλυψης της Αμερικής και των χωρών της Ασίας οι οποίες αποτέλεσαν σημαντικές πηγές πληροφόρησης και εξερεύνησης και σε σχέση με τα αρωματικά φυτά. Το εμπόριο των αρωματικών φυτών κατά την αρχαιότητα και μετά, αποτέλεσε βασικό μέσο για την ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου, γενικά και ιδιαίτερα στα χρόνια που ακολούθησαν κατά την Αναγέννηση και την ανάπτυξη του δυτικού πολιτισμού. (Λίγγα, 2000).

Η βιομηχανική επανάσταση και η εξέλιξη των φυσικών επιστημών στην Ευρώπη, οδήγησε στην εφεύρεση και μελέτη επαναστατικών μεθόδων για την καλλιέργεια, επεξεργασία, αξιοποίηση και εμπορία των αρωματικών φυτών. Φτάνοντας στη σημερινή εποχή η τάση επιστροφής στη φύση και περαιτέρω επιστημονικής μελέτης των αρωματικών φυτών, η χρήσης τους και σε νέα προϊόντα και όχι μόνο στην κοσμητολογία, αποδεικνύει το εύρος του πεδίου αξιοποίησής τους, έχει αυξήσει σημαντικά τη ζήτηση τους.

Η χρήση των αρωματικών φυτών από τα πρωτόγονα χρόνια ζωής του ανθρώπου, αποδεικνύεται από την ανακάλυψη σκευών αρωματικής χρήσης που βρέθηκαν κατά τις ανασκαφές, από τα έργα τέχνης, τις τοιχογραφίες και τα γραπτά των αρχαίων πολιτισμών. Τα πρώτα γραπτά που μαρτυρούν τη χρήση των αρωματικών φυτών για θεραπεία είναι αυτά των Αιγυπτίων. Στην αρχαία Ελλάδα ο πατέρας της ιατρικής, Ιπποκράτης, ανέλυσε τις θεραπευτικές ιδιότητες των αρωματικών φυτών και αργότερα οι Θεόφραστος και Διοσκουρίδης στο σύγγραμμα τους *περί ύλης Ιατρικής*, περιέγραψαν τις θεραπευτικές ιδιότητες 600 φυτών. (Μαυροκουκούλακη, 2013).

Η ευρέως διαδεδομένη χρήση των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών από καταναλωτές σε όλες τις περιοχές της Γης, δημιούργησε την ανάγκη για τη μεταφορά τους μέσω των εμπορικών δρόμων, γεγονός που έκανε γνωστά αυτοφυή είδη τόσο

στους καταναλωτές, όσο και σε καλλιεργητές οι οποίοι μετέφεραν είτε αυτούσιο το αποξηραμένο φυτό, είτε το αιθέριο έλαιό του ή τον σπόρο, για να γίνουν δοκιμές φύτευσης σε διαφορετικά γεωγραφικά μήκη και πλάτη. Το μεγάλο φάσμα προσαρμοστικότητας των αρωματικών φυτών αλλά και η εμπορική σημασία της Ελλάδας, την έκαναν χώρο εγκατάστασης πλήθους αρωματικών φυτών, με αποτέλεσμα η χρήση τους να είναι συνεχής και σε μεγάλες ποσότητες.

3.2 ΤΑ ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η λεκάνη της Μεσογείου θεωρείται το παγκόσμιο σημείο αναφοράς της βιοποικιλότητας. Η ανάπτυξη της πλούσιας χλωρίδας της Ελλάδας οφείλεται στις ευνοϊκές εδαφολογικές και κλιματικές της συνθήκες. Η σπουδαία βιοποικιλότητα της χώρας αναπτύσσεται σε κάθε περιοχή αξιοποιώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της. (Παπαναγιώτου, 2001 Solomou et al., 2017). Υπάρχει αναγνώριση και καταγραφή 2000 ειδών που περιέχουν αιθέρια έλαια τα οποία αποτελούν πηγή σημαντικών και χρήσιμων συστατικών για αξιοποίηση. Τα αιθέρια έλαια βρίσκονται στα μέρη των φυτών όπως είναι τα άνθη, τα φύλλα, ο βλαστός, οι ρίζες και αποτελούν πτητικές χημικές ουσίες.

Αυτοφυή φυτά της ελληνικής επικράτειας μεγάλης αξίας και υψηλής ποιότητας, είναι η ρίγανη, το θυμάρι, το τσάι του βουνού, η μέντα, ο βασιλικός, το χαμομήλι. Κάποια από τα κυριότερα αρωματικά φυτά που διαθέτει η χώρα είναι ο δίκταμος, ο γλυκάνισος, η δάφνη, ο ευκάλυπτος, ο κρόκος, ο μάραθος, η ματζουράνα, το μελισσόχορτο, το φασκόμηλο, το φλαμούρι, το δεντρολίβανο κ.ά. (Δικάρου, 2018). Η ελληνική ρίγανη θεωρείται ένα από τα δημοφιλέστερα αρωματικά φυτά στην παγκόσμια αγορά για την χρήση της στην βιομηχανία τροφίμων.

Είδος	Αριθμός παραγωγών	Έκταση (εκτάρια)	Μέσο μέγεθος εκμετάλλευσης ανά παραγωγό
Ρίγανη	1335	1366,99	1,02
Κρόκος	728	390,43	0,54
Τσάι του βουνού	618	305,36	0,49
Λεβάντα	580	628,38	1,08
Μελισσόχορτο	468	96,4	0,21
Γλυκάνισος	312	509,14	1,63
Φασκόμηλο	285	63,72	0,22
Θυμάρι	276	57,88	0,21
Μέντα	247	24,47	0,1
Δενδρολίβανο	246	46,8	0,19
Δυόσμος	188	25,15	0,13
Χαμομήλι	162	81,2	0,5
Κόλιανδρος	153	18,65	0,12
Βασιλικός	123	10,4	0,08

Εικόνα 1. Αριθμός παραγωγών καλλιεργούμενων Αρωματικών Φαρμακευτικών Φυτών και μέση έκταση ανά παραγωγό στην Ελλάδα με βάση στοιχεία του ΟΠΕΚΕΠΕ το 2015. (Κάλφας, 2018).

3.2.1 Η ΡΙΓΑΝΗ

Η ρίγανη (*origanum vulgare*,) η πιο κοινή ποικιλία ρίγανης που υπάρχει στην Ελλάδα, είναι πολυετής πόα που ανήκει στην οικογένεια των χειλανθών (Labiatae). Το όνομά της είναι ελληνικό, (ορίγανον) και ουσιαστικά αποτελεί σύνθετο ορισμό των λέξεων «όρος», δηλαδή βουνό, και «γάνος», λαμπρότητα. Άρα σημαίνει, η λαμπρότητα του βουνού. Η ρίγανη στην Ελλάδα είναι αυτοφυής και πολύ ανθεκτική και συναντάται σε διάφορες περιοχές της χώρας με διαφορετικό κλίμα. Από περιοχές με μεγάλο υψόμετρο και χαμηλές θερμοκρασίες ως και παραθαλάσσιες, ακόμα και σε περιοχές με άγονα ξηρά εδάφη. Το ύψος του φυτού ξεκινά από τα 40 και φτάνει έως τα 80cm, ενώ ανθίζει κατά τους θερινούς μήνες Ιούλιο και Αύγουστο. Γενικά υπάρχει ποικιλομορφία στα μορφολογικά και χημικά χαρακτηριστικά ανάμεσα στα διάφορα είδη της ρίγανης αλλά και στο ίδιο το είδος, γεγονός που οφείλεται τη γεωγραφική κατανομή των φυτών και την περίοδο του έτους που γίνεται η συγκομιδή. Το εύρος

των υποειδών της ρίγανης που συναντάται στη χώρα, σχετίζεται με τις κλιματικές συνθήκες της κάθε περιοχής, το υποείδος *hirtum*, φύεται κυρίως σε παραθαλάσσιες περιοχές και νοτίως της ενδοχώρας. Το συγκεκριμένο υποείδος, από μορφολογικής πλευράς ξεχωρίζει από τα μικρά πράσινα φύλλα του και τα λευκά άνθη. Στα βορειότερα μέρη της Ελλάδας συναντάμε τα είδη *viridulum* και *vulgare*. Το πρώτο φέρει μεγάλα πράσινα φύλλα, ενώ το δεύτερο ξεχωρίζει για τα μεγάλα μωβ-πράσινα φύλλα του και τα μωβ άνθη. Το υποείδος *hirtum*, λόγω του μεγέθους του και της μορφολογίας του ως φυτό, έχει τη μεγαλύτερη περιεκτικότητα σε αιθέριο έλαιο, σε αντίθεση με τα άλλα δύο. Σε αυτό παίζει ρόλο και η γεωγραφική τοποθεσία στην οποία φύεται (Kokkini et al., 1991). Γι' αυτό και το συγκεκριμένο είδος μπορεί να παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της οικονομίας της Ελλάδας εάν καλλιεργηθεί για τον συγκεκριμένο σκοπό (Skoufogianni et al., 2019).

Θεραπευτικές ιδιότητες

Η ρίγανη είναι ένα πού αποτελεσματικό θεραπευτικό φυτό. Έχει χρησιμοποιηθεί για την θεραπεία πολλών ασθενειών και ανωμαλιών του ανθρώπινου οργανισμού. Είναι πολύ χρήσιμο φυτό στη θεραπεία μυαλγιών, καρδιοπαθειών, πνευμονοπαθειών, αλλεργιών κτλ., γιατί έχει αντιμικροβιακή δράση λόγω των συστατικών που περιέχει τα οποία υπονομεύουν την ανάπτυξη βακτηρίων και μυκήτων που προκαλούν διάφορες ασθένειες.

Κάποιες μελέτες έχουν αποδείξει ότι η ρίγανη έχει την υψηλότερη περιεκτικότητα σε πολυφαινόλες σε σύγκριση με τα υπόλοιπα βότανα της οικογένειας Labiatae, όπως είναι το θυμάρι, το δεντρολίβανο ή η μέντα.

Τα οφέλη της στο νευρικό σύστημα λόγω των χημικών συστατικών της αφορούν την αντικαταθλιπτική δράση και μπορούν να περιορίσουν τις συναισθηματικές ανωμαλίες που προκαλούνται από το άγχος.

Άλλα αξιοσημείωτα οφέλη της ρίγανης, σχετίζονται με τη διατροφή και το γαστρεντερικό σύστημα. Επειδή τα φυτά της ρίγανης περιέχουν υψηλό αριθμό φυτικών ινών μπορούν να μειώσουν δραστικά το πρόβλημα της δυσκοιλιότητας. Τα Ω3 που περιέχει βοηθούν στη ρύθμιση των επιπέδων της χοληστερόλης στον οργανισμό και επομένως μακροχρόνια την αποφυγή καριαγγειακών παθήσεων. Τέλος, το εύρος των συστατικών που περιέχει (μαγνήσιο, ασβέστιο, σίδηρο), την κατατάσσει ανάμεσα στα ιδανικότερα βότανα με αντιοξειδωτική δράση, η οποία με

βάση έρευνες πραγματοποιείται με ταχύ ρυθμό καθώς βελτιώνει τη λειτουργία του ύπατος. Η ρίγανη έχει 12 φορές μεγαλύτερη αντιοξειδωτική δράση από τα πορτοκάλια, 30 φορές περισσότερη από την πατάτα και 42 φορές περισσότερη αντιοξειδωτική δράση από τα μήλα (Skoufogianni et al., 2019).

Εικόνα 2. *Origanum vulgare*. (μηχανή αναζήτησης google).

Εκτός από την αυτοφυή ανάπτυξή της, η ρίγανη μπορεί επίσης να καλλιεργηθεί για την βελτίωση και τον έλεγχο της ποιοτικής της απόδοσης αλλά και γιατί η ελεγχόμενη καλλιέργεια, συγκομιδή και μεταποίηση μπορεί να αποδώσει περισσότερο κέρδος κατά την εμπορία της.

Οι ιδανικότερες περιβαλλοντικές συνθήκες φύτευσης της ρίγανης στην Ελλάδα, είναι κατά το φθινόπωρο αφού έχει βρέξει. Αρχικά θα πρέπει να υπάρξει κατάλληλη προετοιμασία του εδάφους, όπως ελαφρύ όργωμα εφόσον φυτευθεί το φθινόπωρο, ενώ αν φυτευθεί το καλοκαίρι απαιτείται βαθύ όργωμα ώστε να σπάσουν οι σβώλοι του εδάφους. Στη συνέχεια πραγματοποιείται δισκοσβάρνισμα για την κάλυψη του λιπάσματος, την καταστροφή των ζιζανίων όπως επίσης και τη διευκόλυνση της φύτευσης. Παρόλο που ως φυτό μπορεί να αναπτύσσεται και σε φτωχά εδάφη, η λίπανση πριν την έναρξη της βλάστησης, είναι απαραίτητη για την ενίσχυση της

απόδοσης της καλλιέργειας αλλά και για την μεγιστοποίηση της παραγωγής. Η λίπανση γίνεται με την προσθήκη αζώτου πριν το ξεκίνημα της βλάστησης και μετά την πρώτη κοπή. Επίσης χρησιμοποιείται πεντοξείδιο του φωσφόρου (P_2O_5) και οξείδιο του καλίου (K_2O). (Κατσιώτης, κ.ά., 2010).

Εικόνα 3. Το φυτό της ρίγανης. (από προσωπικό αρχείο).

Εικόνα 4. *Origanum vulgare* (υποείδος *virtum*). Φωτογραφία από πειραματική καλλιέργεια του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (Πηγή: Skoufogianni et al., 2019).

Πριν τη φύτευση θα πρέπει να γίνει επιλογή και προμήθεια του κατάλληλου πολλαπλασιαστικού υλικού. Η ρίγανη μπορεί να πολλαπλασιαστεί και με εγγενή και με αγενή τρόπο. Προτιμάται όμως ο πολλαπλασιασμός με μοσχεύματα γιατί ο σπόρος αποδίδει υποβαθμισμένο φυτικό αποτέλεσμα. Τα μοσχεύματα αποτελούν τμήματα βλαστών 8-10cm που λαμβάνονται από αυτοφυή φυτά κατά τους μήνες Απρίλιο έως Μάιο. Στη συνέχεια τοποθετούνται σε μίγμα χώματος και άμμου για να ριζοβολίσουν έως τις 40 ημέρες. Τα φυτά που θα έπειτα μεταφυτεύονται στο χωράφι. Η τοποθέτηση των φυτών συνήθως γίνεται με αποστάσεις 30cm μεταξύ τους σε γραμμές, οι οποίες μεταξύ τους απέχουν 70cm. Μπορεί να γίνει και με το χέρι και με μηχανικά μέσα. Στην περίπτωση που η μεταφύτευση γίνει με μηχανικά μέσα οι αποστάσεις μπορεί να αλλάξουν ανάλογα. (Γρηγοριάδου, 2018). Η καλλιέργεια της ρίγανης είναι ξηρική, παρότι δίνει μικρότερη παραγωγή, γιατί έτσι αποφεύγεται η υποβάθμιση της ποιότητας του από την εντατική άρδευση.

Εικόνα 5. Καλλιέργεια φυτών ρίγανης σε γραμμές. (Γρηγοριάδου, 2018).

Κατά τη διάρκεια της καλλιέργειας απαιτείται έλεγχος και παρέμβαση για την αντιμετώπιση τυχόν ανάπτυξης ζιζανίων, ιδιαίτερα στην αρχή όταν τα φυτά είναι ακόμη μικρά. Η αντιμετώπιση των ζιζανίων μπορεί να γίνει είτε με μηχανικά μέσα (σκάλισμα), είτε με την εφαρμογή ζιζανιοκτόνων ουσιών με τη χρήση ψεκασμού. Ο δεύτερος τρόπος αποδεικνύεται ο πιο συμφέρων γιατί το σκάλισμα με μηχανικά μέσα είναι αρκετά δαπανηρό. (Γκόλιαρης, 1992). Απαιτείται όμως προσοχή για την αποφυγή εναπόθεσης υπολειμμάτων στα αιθέρια έλαια του φυτού, όπως επίσης και για την επιρροή της βιοσύνθεσής τους στο φυτό.

Η συγκομιδή της ρίγανης γίνεται κατά την ανθοφορία του φυτού. Αν πρόκειται να αποσταχθεί συγκομίζεται σε πλήρη ανθοφορία, αν πρόκειται για παραγωγή δρόγης στην αρχή της ανθοφορίας. Η αυτοφυής ρίγανη συλλέγεται χρησιμοποιώντας μαχαίρι ή δρεπάνι ενώ η καλλιεργούμενη χρησιμοποιώντας χορτοκοπτικό μηχάνημα. Μετά τη συλλογή της μεταφέρεται σε υπόστεγα για να αποξηρανθεί υπό σκιά ώστε να διατηρήσει το χρώμα της. Αποξηραίνεται σε δέματα πάχους 20 cm και τις πρώτες μέρες ανακατεύεται καθώς το φύλλο μαυρίζει και το προϊόν δεν είναι μετά κατάλληλο για πώληση. Αν δεν ακολουθηθεί η προβλεπόμενη διαδικασία, η ρίγανη αλλοιώνεται και υποβαθμίζεται. Υπάρχει και ο τρόπος της τεχνητής ξήρανσης όπου τοποθετείται το εναέριο μέρος του φυτού (άνθη και φύλλα) σε ξηραντήριο. Η απόδοση της ξήρανσης σε σχέση με την αρχική φυτική μάζα κυμαίνεται από 40 έως 60%.

Μετά την αποξήρανση τρίβεται και κοσκινίζεται για να απομακρυνθούν όλα τα μεγάλα τεμάχια των βλαστών. Η χονδροκομμένη ρίγανη που απομένει είναι η μισή της αρχικής. Επεξεργάζεται με τη βοήθεια ειδικών μηχανημάτων, κατατάσσεται σε τύπους ανάλογα με το μέγεθός της, φυλάσσεται σε σάκους, και τοποθετείται σε αποθήκες που αερίζονται. Μπορεί να διατεθεί σε εμπόρους, ή να εξαχθεί εφόσον γίνει ο κατάλληλος ποιοτικός έλεγχος (Κατσιώτης κ.ά., 2010, Γκόλιαρης, 1992).

Εικόνα 6. Μοσχεύματα αρωματικού φυτού.(αναζήτηση στο google).

Ο ποιοτικός έλεγχος και η ταυτοποίηση, αφορούν και το αιθέριο έλαιο αλλά και την ξηρή δρόγη της ρίγανης και είναι σημαντικό να γίνεται επειδή η αγορά απαιτεί σταθερή ποιότητα και με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται η ομοιομορφία των χαρακτηριστικών της ιδιοτήτων και δράσεων. Οι προδιαγραφές ποιότητας της ξηρής δρόγης της ρίγανης απαιτούν τα φύλλα να έχουν πράσινο ή πράσινο-γκρι χρώμα και να υπάρχει και τρίμμα. Η οσμή πρέπει να είναι έντονη και χαρακτηριστική της

ρίγανης πικάντικη και λίγο πικρή. Η ξηρή δρόγη και το αιθέριο έλαιο πρέπει να συνοδεύεται από πιστοποιητικό που να βεβαιώνει ότι δεν προέρχονται από γενετικά τροποποιημένα φυτά και ελέγχθηκε από υγειονομική υπηρεσία.

3.2.2 Η ΛΕΒΑΝΤΑ

Η λεβάντα είναι επίσης φυτό το οποίο ανήκει στην οικογένεια των χειλανθών και περιλαμβάνει πολλές ποικιλίες. Συναντάται σε ζεστά κλίματα με χαμηλό υψόμετρο κυρίως, ενώ υπάρχουν 48 είδη του φυτού με 3 από αυτά χαρακτηριστικά για την ποιότητα των αιθέριων ελαίων τους. Την γνήσια λεβάντα (*L. angustifolia*), την πλατύφυλλη λεβάντα (*L. latifolia*) και την υβριδική λεβάντα αποτέλεσμα των δύο προηγούμενων κατηγοριών που είναι γνωστή ως *lavandin*. Η υβριδική ποικιλία είναι και αυτή που δίνει την υψηλότερη ποσότητα σε αιθέρια έλαια .

Εικόνα 7. Λεβάντα μετά από συγκομιδή. (Τζουμάκας, 2014).

Η λεβάντα είναι θάμνος πολυετής που ανθίζει το καλοκαίρι και το ύψος της κυμαίνεται από 0,3m έως 1,2m. Έχει πυκνή και σφαιρική ανάπτυξη και τα άνθη της έχουν διακοπτόμενες κορυφές και γλυκό άρωμα.

Η αυτοφυής γνήσια λεβάντα ευδοκιμεί σε υψόμετρο έως και 1700m από το επίπεδο της θάλασσας, ενώ αυτό το γεγονός διαφοροποιείται ανάλογα το είδος. Συνεπώς η καλλιέργεια ευδοκιμεί σε κλίματα από κρύα μέχρι ημιτροπικά. Βεβαίως αυτό απαιτεί δοκιμές ώστε να καταλήξουμε στο είδος που ευδοκιμεί καλύτερα στο κλίμα της εκάστοτε περιοχής. Στην Ελλάδα καλλιεργείται κυρίως στη Μακεδονία και τη Θράκη, αλλά και στην Αρκαδία της Πελοποννήσου.

Η λεβάντα όπως και η ρίγανη καλλιεργείται με εγγενή ή αγενή τρόπο, με πιο ενδεδειγμένο αυτόν με μοσχεύματα και παραφυάδες. Τα μοσχεύματα αφαιρούνται από νέους βλαστούς τα οποία τοποθετούνται σε κατάλληλο υπόστρωμα λιπάσματος (30%) και εδάφους(70%) σε δίσκους ριζοβολίας.

Η καλλιέργειά της είναι γραμμική, με απόσταση μεταξύ των φυτών από 30 έως 60cm και μεταξύ των γραμμών από 1,2 έως 2m. Βεβαίως και στην περίπτωση της αυτό εξαρτάται από το μέγεθος της καλλιέργειας και το είδος των μηχανικών μέσων συγκομιδής, όπως επίσης και από την διαθέσιμη υγρασία. Η φύτευση γίνεται το φθινόπωρο όσον αφορά κλίμα με ήπια χαρακτηριστικά και την άνοιξη όταν το κλίμα των περιοχών φύτευσης είναι ψυχρό. Με σωστές καλλιεργητικές πρακτικές αποδίδει στο δεύτερο χρόνο και συνεχίζεται η σταθερή παραγωγή μέχρι τα 10 με 12 έτη. Δεν χρειάζεται ιδιαίτερη λίπανση σε σχέση με άλλα αρωματικά φυτά, εξαρτάται πάντα από το έδαφος αλλά μπορεί να λάβει περιοδική ασβέστωση για διατήρηση του pH του εδάφους. Η υπερβολική αζωτούχα λίπανση μειώνει την ποιότητα αιθέριου ελαίου, ενώ αυξάνει την ανάπτυξη ζιζανίων. Άρα στη συγκεκριμένη περίπτωση αρωματικού φυτού δεν συστήνεται η λίπανση με άζωτο.

Σε αντίθεση με την ρίγανη, η λεβάντα απαιτεί άρδευση ειδικά τα πρώτα δύο χρόνια της καλλιέργειας, ειδικά σε περιοχές με χαμηλές βροχοπτώσεις αλλά και στο στάδιο της ανθοφορίας της. Η παραγωγικότητα στις ώριμες καλλιέργειες αυξάνεται μέσω της άρδευσης και ο ορθότερος τρόπος για να γίνει είναι με τη μέθοδο της σταγόνας (στάγδην). Η αποδοτικότητα αυξάνεται με αφαίρεση των ανθέων κατά τα πρώτα δυο έτη, κάτι που επιτρέπει την αύξηση της μάζας των υπόλοιπων μέρων του φυτού. Επίσης το κλάδεμα μετά τη συγκομιδή κρίνεται οφέλιμο για τη ενδυνάμωση της καλλιέργειας.

Εικόνα 8. Λεβάντα. (αναζήτηση google images).

Η λεβάντα απαιτεί αυστηρά έγκαιρη συγκομιδή, ειδάλλως υποβαθμίζεται η ποιότητά της. Το γεγονός αυτό καθιστά απαγορευτική τη συγκομιδή σε περιόδους που το κλίμα είναι θερμό και με αέρα γιατί εξατμίζεται μέρος των ελαίων της. Η συγκομιδή των φυτών πραγματοποιείται με προσεκτική κοπή του βλαστού σε απόσταση λίγων εκατοστών από το έδαφος. Οι καταλληλότεροι μήνες για την εξαγωγή του αιθέριου ελαίου είναι οι Ιούνιος, Ιούλιος, Αύγουστος, γιατί αυτούς τους μήνες η απόδοση του φυτού σε αιθέριο έλαιο αυξάνεται κατακόρυφα.

Κατά την επεξεργασία της λεβάντας, αρχικά διαχωρίζονται τα φύλλα και τα άνθη από τον βλαστό με πολλή προσοχή ώστε να μην εξατμιστούν τα πτητικά έλαια. Στη συνέχεια απομονώνεται το αιθέριο έλαιο από τα άνθη με την μέθοδο της απόσταξης με νερό. Κατά τη μέθοδο αυτή, τα άνθη βράζουν με νερό το οποίο εξατμίζεται και φέρει και ποσότητα αιθέριου ελαίου, το οποίο στη συνέχεια απομονώνεται σε υγρή μορφή αφού οι ατμοί του νερού έχουν ψυχθεί. Το αιθέριο έλαιο που παραλαμβάνεται αποθηκεύεται σε γυάλινα δοχεία ερμητικά κλειστά λόγω της υψηλής πτητικότητάς του. (Τζουμάκας, 2014).

3.2.3 ΧΡΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ ΣΤΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Οι βασικές χρήσεις των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών, καθώς και των παραγώγων τους, ποικίλουν. Από την οικιακή χρήση για την αντιμετώπιση ασθενειών και τη μαγειρική και ζαχαροπλαστική, ως τη μεγάλη βιομηχανία στην αρωματοποιία και την κοσμητολογία, στην βιομηχανία τροφίμων και την ποτοποιία.

Οι φαρμακευτικές ιδιότητες των αρωματικών φυτών χρησιμοποιούνται επίσης στην κτηνιατρική, ως συστατικά αντισηπτικών ή θεραπευτικών σκευασμάτων, στην γεωργία ως φυτοπροστατευτικά και συνολικά στην φαρμακευτική λόγω της βιολογικής δραστηριότητάς τους. Η καλλιέργεια λοιπόν των αρωματικών φυτών είναι πολύ σημαντική γιατί αποτελούν μέρος της ελληνικής βιοποικιλότητας η οποία, αξιοποιώντας τις αρχές της αειφορικής διαχείρισης στην γεωργία, μπορεί να διατηρηθεί, να καλλιεργηθεί και να αποδώσει σκευάσματα τα οποία χρησιμοποιούνται για τη βελτίωση της υγείας, όπως είναι τα φυτικά φάρμακα, τα διαιτητικά συμπληρώματα, τα αφεψήματα, τα αρωματοθεραπευτικά έλαια κ.ά. Η εξέλιξη της τεχνολογίας έφερε καινοτομίες στη χρήση και αξιοποίηση των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών, που μια δεκαετία πριν ούτε που θα τις φανταζόμασταν. Μια τέτοια καινοτομία δημιούργησε η start up νεοφυής επιχείρηση 12Gods. Εμπνευσμένη από τον Ιπποκράτη, τον Διοσκουρίδη και τον Γαληνό, που συνήθιζαν να δίνουν ονόματα θεών στις ευεργετικές ιδιότητες των βοτάνων που ανακάλυπταν. Η εταιρεία συνεργάζεται με καλλιεργητές από όλη την Ελλάδα για να συλλέξει και να συσκευάσει βότανα με έναν πολύ πρωτότυπο τρόπο, μέσα σε κάψουλες του εσπρέσο. Ο ιδρυτής της εταιρείας, γεωπόνος Ζεμπίλας Φίλιππος εξηγεί πως προσπάθησε να βρει τρόπο ώστε να κάνει τα ελληνικά προϊόντα πιο εύπεπτα στον καταναλωτή, προσεγγίζοντας αρχικά να δει τις δικές του ανάγκες.. Εκτός από την εξοικονόμηση χρόνου κατά την παρασκευή του, αυτό που επιζητούσαν οι περισσότεροι είναι τα ωφέλιμα συστατικά. Τα σκευάσματα της εν λόγω εταιρείας προέρχονται από καλλιέργειες βιολογικής γεωργίας και κάτω από ορθές πρακτικές.

Το προϊόν της 12Gods είναι αυτή τη στιγμή το μόνο αφεψήμα παγκοσμίως που φέρει ισχυρισμούς υγείας. Αυτό σημαίνει πως με βάση κλινικά στοιχεία μπορεί να έχουν οφέλη στην υγεία ή να μειώσουν τον κίνδυνο εμφάνισης χρόνιων παθήσεων. Η καινοτομία του συνίσταται και στην ίδια τη σύσταση της κάψουλας. Η κάψουλα είναι βιοδιασπώμενη και αποσυντίθεται σε 23 εβδομάδες από την κατανάλωση. Το μείγμα των αρωματικών φυτών που περιέχει μετατρέπεται σε κομποστ εντός επτά εβδομάδων μετά το πέρας της χρήσης και μέσα σε 23 εβδομάδες επιστρέφει στο υπέδαφος. Είναι η πρώτη κάψουλα που έχει φράγμα οξυγόνου. Το φράγμα διατηρείται 24 μήνες οπότε για αυτό το χρονικό διάστημα δεν περνάει αέρας στην κάψουλα. Αυτό επιτυγχάνεται καθώς σφραγίζεται σε κλειστό περιβάλλον αζώτου. Έτσι το μίγμα των βοτάνων παραμένει φρέσκο μέχρι να καταναλωθεί και δεν

προσβάλλεται από μικροοργανισμούς, διατηρεί τα αντιοξειδωτικά του και τις πολυφαινόλες του.

Η συγκεκριμένη καινοτόμος ιδέα μεταξύ άλλων, βραβεύτηκε από το Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών και το Τεχνολογικό Ινστιτούτο Μασαχουσέτης των ΗΠΑ. (www.el.gr).

Οι επιχειρηματικές πρακτικές που αφορούν τη ρίγανη, εκτός από τη χρήση της ξηρής δρόγης ως άρτυμα στη διατροφή, έχουν σχέση και με τη χρήση της ως αφέψημα. Έτσι παρασκευάζεται και σε ειδικά σακουλάκια με προορισμό χρήσης την πόση, με τις επακόλουθες ευεργετικές ιδιότητες.

3.3 Η ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ

Γενικά τα αρωματικά και φαρμακευτικά φυτά όπως αναφέρεται και παραπάνω, δεν είναι ιδιαιτέρως απαιτητικά κατά την καλλιέργειά τους. Όμως απαιτείται προσοχή από την αρχή αλλά και στα μετέπειτα στάδια, ώστε να μην υποβαθμιστεί η ποιότητά τους. Έτσι, υπάρχει διαφορά στη συγκομιδή για παράδειγμα, ανάλογα με το σκοπό της χρήσης. Άλλη εποχή και με άλλο τρόπο γίνεται η συγκομιδή για την παραγωγή άριστης ποιότητας αιθέριου ελαίου σε σχέση με την παραγωγή ποιοτικής ξηρής δρόγης. Επίσης η ποιότητα της ξηρής δρόγης εξαρτάται πολύ από την άρδευση. Τα παραπάνω αποτελούν μόνο κάποια παραδείγματα ορθής διαχείρισης της καλλιέργειας αρωματικών φυτών.

3.3.1 Η ΣΥΓΚΟΜΙΔΗ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΤΕΠΕΙΤΑ ΣΤΑΔΙΑ ΧΕΙΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΑΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ-ΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΑ

Η συγκομιδή στην Ελλάδα γίνεται με χειρωνακτικά και με μηχανικά μέσα. Τα χειρωνακτικά μέσα αφορούν, ψαλίδια, μαχαίρια κτλ., γενικά μέσα που αφορούν την εργασία με τα χέρια, ενώ οι μηχανές είναι τροποποιημένες μηχανές συγκομιδής σιτηρών. Στις περιπτώσεις που πρέπει να γίνει συγκομιδή μέρους του φυτού, χρησιμοποιούνται εξειδικευμένες μηχανές που αυτή τη στιγμή είναι λίγες στην Ελλάδα και εισάγονται από το εξωτερικό γιατί δεν υπάρχει και η αναγκαιότητα τόσο ευρείας συγκομιδής λόγω των πολύ μικρών καλλιεργούμενων εκτάσεων σε σύγκριση με άλλες. Συνήθως αυτές οι μηχανές χρησιμοποιούνται σε καλλιέργειες μεγάλων εκτάσεων ώστε να υπάρχει και η ανάλογη απόσβεση του κόστους.

Η γνώση του τρόπου και του χρόνου συλλογής των αρωματικών φυτών αποτελεί παράγοντα καθοριστικής σημασίας για την ποιότητα τους. Ως κανόνες συλλογής μπορούμε να πούμε ότι εφαρμόζονται τα παρακάτω. Γενικά προτιμώνται τμήματα των φυτών που έχουν μεγαλύτερη περιεκτικότητα σε δραστικά συστατικά. Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει τα άνθη να συλλέγονται πριν ανοίξουν αλλά και μόλις αναπτυχθούν πλήρως. Τα φύλλα πρέπει να συλλέγονται κατά την περίοδο της ανθοφορίας, ο φλοιός την περίοδο της άνοιξης, οι καρποί μόλις ωριμάσουν και οι ρίζες στο τέλος της βλάστησης.

Εικόνα 9. Συγκομιδή αρωματικών φυτών με το χέρι. (Γρηγοριάδου, 2018).

Η ξήρανση

Η ξήρανση των αρωματικών φυτών είναι ο βασικός τρόπος συντήρησής τους. Με αυτόν τον τρόπο αποφεύγεται ο κίνδυνος ανάπτυξης μικροοργανισμών βλαβερών για τα φυτά. Οι μορφές ξήρανσης που χρησιμοποιούνται είναι, η ξήρανση με έκθεση στον αέρα, με θέρμανση, με λυοφλίωση ή με κρυοξήρανση. Κατά την ξήρανση με αέρα το φυτό απλώνεται σε λεπτές στρώσεις και αφήνεται να ξηραθεί σε μέρος με καλό αερισμό και σκιά, με αύξηση της θερμοκρασίας ώστε να μην αποχρωματίζεται. Με αυτόν τον τρόπο απομακρύνονται οι υδρατμοί ενώ αποφεύγεται η απευθείας έκθεση στον ήλιο. Κατά την ξήρανση με θέρμανση, η απομάκρυνση της υγρασίας του φυτού γίνεται με τη χρήση γεννητριών οι οποίες εκπέμπουν θερμό αέρα. Στην κρυοξήρανση το φυτό ψύχεται και στη συνέχεια αποξηραίνεται μέσω της εξάχνωσης

σε κενό. Αποτελεί αποτελεσματικότερη μέθοδο ξήρανσης γιατί διαφυλάσσει τις ιδιότητες των φυτών, όμως είναι πολύ δαπανηρή. (Σταμούλης, 1992, Demo ete, 1998). Στην Ελλάδα υπάρχουν περίπου 25 μονάδες ξήρανσης και συσκευασίας αρωματικών φυτών, με την πλειοψηφία αυτών να βρίσκονται στην Αττική και στην Κρήτη. Στη Θεσσαλία υπάρχει μία από αυτές ενώ επίσης υπάρχει και μία βιοτεχνία παραγωγής ριγανέλαιου.

Εικόνα 10. Φυσική ξήρανση υπό σκιά. (Γρηγοριάδου, 2018).

Τα παράγωγα

Τα υλικά που λαμβάνονται μετά την καλλιέργεια αρωματικών φυτών είναι τα νωπά φυτά, τα αποξηραμένα φυτά μετά τη διαδικασία που αναφέρθηκε και παράγωγα περαιτέρω επεξεργασίας όπως είναι τα αρωματικά έλαια ή άλλες βιοδραστικές ουσίες. Τα αιθέρια έλαια που παράγονται από τους ελαιοφόρους αδένες των φυτών, λαμβάνονται από τα διάφορα μέρη του, όπως είναι τα φύλλα, τα άνθη, οι ρίζες, οι βλαστοί κ.ά.

Η διαδικασία παραλαβής τους γίνεται με τη μέθοδο της απόσταξης είτε με τη χρήση ατμού είτε με τη χρήση νερού(υδροαπόσταξη). Είναι η πιο συνηθισμένη μέθοδος παραλαβής ελαίων από αρωματικά φυτά. Το μέσο που χρησιμοποιείται είναι ο αποστακτήρας ο οποίος αποτελείται από α) το δοχείο τοποθέτησης των φυτών που θα αποστάξουμε, τον λέβητα παραγωγής ατμών και τη συσκευή ψύξεως των ατμών. Κατά την διαδικασία της απόσταξης, ο ατμός περνάει από την μάζα των φυτών και

προκαλεί εξάτμιση των αιθέριων ελαίων τους. Στη συνέχεια οι ατμοί με τα αιθέρια έλαια περνούν από τη συσκευή ψύξεως και υγροποιούνται. Τέλος, το παραγόμενο αυτό υγρό, το οποίο αποτελείται από νερό και αιθέρια έλαια, συλλέγεται σε δοχείο. Τα έλαια τα οποία συσσωρεύονται στο επάνω μέρος του δοχείου έχουν μικρότερη πυκνότητα από αυτό, ενώ υπάρχουν και έλαια που μπορεί να σωρευτούν στον πυθμένα λόγω της μεγαλύτερης πυκνότητάς τους από το νερό. Η όλη διαδικασία της απόσταξης βασίζεται στο γεγονός της πτητικότητας των ελαίων, που τα καθιστά αδιάλυτα στο νερό. Το έλαιο που θα αποσταθεί είναι και το καλύτερο ποιοτικά, γιατί όσο συνεχίζεται η απόσταξη η ποιότητα μειώνεται. Αυτό οφείλεται στην αρνητική επίδραση της θερμότητας στη χημική σύσταση των αιθέριων ελαίων.

Εικόνα 11. Αποστακτήρας αρωματικών φυτών. (www.exalco.gr).

Μια ακόμη μέθοδος απόσταξης των αιθέριων ελαίων είναι η απόσταξη με νερό. Κατά την απόσταξη με νερό, τα μέρη του φυτού τοποθετούνται σε δεξαμενή με νερό η οποία στη συνέχεια θερμαίνεται και συνεχίζεται η ίδια διαδικασία όπως και παραπάνω. Αυτή η μέθοδος εφαρμόζεται κυρίως για την εξαγωγή αιθέριων ελαίων από άνθη.

Γενικά τα αιθέρια έλαια χρησιμοποιούνται κυρίως στην αρωματοποιία και σαπωνοποιία, στην κοσμητική βιομηχανία αλλά και για φαρμακευτικά προϊόντα.

Εικόνα 12. Δοχείο με νερό και φυτικά μέρη. (Γρηγοριάδου, 2018).

Εικόνα 13. Αποστακτήρας με δοχείο νερού. (Γρηγοριάδου, 2018).

3.4 Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΤΑΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΑΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η καλλιέργεια αρωματικών φυτών είναι μια πορεία που εμφανίζει έντονες αστάθειες ως προς το ενδιαφέρον και το πλήθος των εκτάσεων από τα τέλη της δεκαετίας του 1960 έως και σήμερα. Οι πρώτες προσπάθειες ξεκίνησαν από τον καθηγητή Αλέξανδρο Σταυρόπουλο το 1968 στην Αρκαδία και σε μια έκταση εξακοσίων στρεμμάτων, κυρίως λεβάντας, για παραγωγή αιθέριου ελαίου, μια προσπάθεια που εγκαταλείφθηκε το 1983.

Η εμπορική και οικονομική σημασία των αρωματικών φυτών, πηγάζει από τους δυο παρακάτω λόγους. Είναι καλλιέργειες που αγγίζουν το μέγιστο της παραγωγικότητάς τους από τον τρίτο κιόλας χρόνο και συνεχίζουν να προσφέρουν για δέκα έως δώδεκα χρόνια ανάλογα με το είδος, την ποικιλία και τις περιποιητικές τακτικές. Δεν επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τις καιρικές συνθήκες, καθώς επιβιώνουν αρκετές μέρες σε πολύ χαμηλές θερμοκρασίες και χιονοπτώσεις, ενώ κατά τους θερμούς μήνες του έτους μπορούν να επιβιώσουν, δίνοντας μικρότερη παραγωγή, ακόμη και αν δεν αρδεύονται. Δεν χρειάζονται μεγάλες ποσότητες λίπανσης, ενώ δεν έχουν πολλούς εχθρούς. Όσο αφορά την εμπορική σημασία, δεν είναι απαραίτητη η άμεση πώληση μετά τη συγκομιδή, καθώς το προϊόν είτε αποξηραθεί είτε εκχυλιστεί, μπορεί να αποθηκευτεί για μεγάλο χρονικό διάστημα σε απλή αποθήκη χωρίς ανάγκες θέρμανσης ή ψύξης χωρίς να χάσει την ποιότητά του γεγονός που μειώνει το συνολικό κόστος διαχείρισης του προϊόντος. Επίσης, ακριβώς επειδή ξηραίνεται ή εκχυλίζεται, δεν χάνεται βάρος κατά τη μεταφορά και παράλληλα είναι μειωμένα τα έξοδα αποστολής αφού η μάζα και ο όγκος είναι αισθητά μειωμένα σε σύγκριση με τη συγκομιδή. Γενικά στην Ελλάδα το επίπεδο τεχνογνωσίας των διαδικασιών επεξεργασίας αλλά και μετέπειτα τυποποίησης και προώθησης είναι χαμηλό, γι' αυτό για τη βελτίωσή του απαιτείται στρατηγικός σχεδιασμός σε αυτήν την κατεύθυνση, μέσω της εκπαίδευσης των παραγωγών, την πιστοποίησης της παραγωγικής διαδικασίας αλλά και των τελικών προϊόντων.

3.4.1 ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με έναν ευρέως διαδεδομένο ορισμό, η επιχειρηματικότητα, με τη στενή έννοια, αναφέρεται στην πράξη δημιουργίας μιας επιχείρησης για τη

δημιουργία κέρδους, εντοπίζοντας ή και δημιουργώντας μια ανάγκη και ανταποκρινόμενη σε αυτήν μέσω της νέας επιχείρησης. Έτσι, περιγράφοντας τον όρο μέσα από αυτές τις δραστηριότητες μπορούμε να πούμε πως η έννοιά του σημαίνει τον άριστο τρόπο οργάνωσης και συνδυασμού των παραγωγικών συντελεστών για τη δημιουργία αγαθών και υπηρεσιών, εμπεριέχει το στοιχείο της εφαρμογής καινοτομιών, το στοιχείο του κινδύνου, εκφράζει τη διορατικότητα για αναγνώριση και αξιοποίηση των νέων ευκαιριών, και όλα αυτά συνδυαστικά.

Ο L. Walras, επικεντρώθηκε στην επιχειρηματικότητα ως δραστηριότητα του επιχειρηματία που έχει την ικανότητα να αξιοποιήσει αποτελεσματικά τους υπάρχοντες παραγωγικούς συντελεστές στα πλαίσια των τεχνολογικών δυνατοτήτων της επιχείρησης, ώστε να αποκομίσει τα μέγιστα οικονομικά οφέλη. Με αυτόν τον τρόπο η επιχειρηματικότητα έρχεται να καλύψει την ενδεχόμενη έλλειψη στελεχών και συνεπάγεται την αντιμετώπιση προβλημάτων και δυσλειτουργιών τμημάτων της επιχείρησης αξιοποιώντας την εμπειρία και γνώση των εργαζόμενων της, με αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγικότητας. Για να επιτευχθεί αυτό, ο επιχειρηματίας πρέπει να είναι άτομο που θα συνδυάζει την ικανότητα λήψης αποφάσεων με την ικανότητα αξιοποίησης όλων των πόρων που έχει στη διάθεσή του, απαιτούνται δεξιότητες και γνώση.

Σύμφωνα με άλλους ερευνητές (π.χ. Schumpeter, 2000; Acs, & Audretsch, 2005, Cieslik, 2017), η επιχειρηματικότητα καθορίζεται από τη δημιουργία καινοτομίας όπου η εκμετάλλευση των ευκαιριών κέρδους επιτυγχάνεται όταν πραγματοποιούνται οι παρακάτω ενέργειες, οι οποίες αποτελούν καινοτομία. Η βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας με μικρότερα κόστη και αυξημένη απόδοση ,η δημιουργία ενός νέου αγαθού ή η βελτίωση ενός ήδη υπάρχοντος και η αριστοποίηση του επιχειρηματικού πλάνου. Έτσι, σύμφωνα με τον Schumpeter ο επιχειρηματίας είναι το άτομο που κατορθώνει να εφαρμόσει νέα πράγματα χωρίς κατ' ανάγκη να τα δημιουργεί.

Η ζωή και δραστηριότητα των επιχειρήσεων διαχρονικά, έχει αποδείξει ότι η λειτουργία τους εμπεριέχει μονίμως την έννοια του κινδύνου, άρα ο εκάστοτε επιχειρηματίας θα πρέπει να μπορεί να διαχειριστεί τέτοιες περιπτώσεις ενδεχόμενου κινδύνου ή ρίσκου και να βρίσκει τρόπους ελαχιστοποίησής του.

Από τους πρώτους ερευνητές της επιχειρηματικότητας, οι A. Smith (1776), και Schumpeter (1934) περιέλαβαν στα μοντέλα τους τον επιχειρηματία ως βασικό παράγοντα, είτε για να τον διακρίνουν από τους εργάτες ως διαχειριστή των πόρων,

είτε ως καταλύτη αλλαγών στην οικονομία. Η επιχειρηματικότητα για τον Schumpeter είναι η κύρια πηγή της οικονομικής ανάπτυξης. Ο επιχειρηματικός τύπος είναι το άτομο το καινοτόμο που επινοεί και δημιουργεί νέα προϊόντα και υπηρεσίες, βελτιώνει την αποδοτικότητα, μειώνει το κόστος ή δημιουργεί νέες αγορές. Το κίνητρό του κατά τον εντοπισμό της ευκαιρίας, είναι το κέρδος.

Σύμφωνα με την Πράσινη Βίβλο (2003) της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η επιχειρηματικότητα αποτελεί κατά κύριο λόγο *νοοτροπία*. Πρόκειται για την δραστηριοποίηση και την ικανότητα που έχει ένα άτομο, μεμονωμένα ή στο πλαίσιο ενός οργανισμού, να αναγνωρίζει τις ευκαιρίες και να τις εκμεταλλεύεται προκειμένου να επιτύχει προστιθέμενη αξία ή να έχει οικονομικό όφελος. Αυτό συνεπάγεται κύρια καλή γνώση της αγοράς ανεξάρτητα αν αναφέρεται κανείς στην τοπική, εθνική ή διεθνή της διάσταση. Σύμφωνα με τον Kirzner, (2015), ένας επιχειρηματίας που γνωρίζει την αγορά και μπορεί να αναγνωρίσει τις ευκαιρίες κέρδους, έχει τη δυνατότητα να δράσει με βάση αυτές και να τις εκμεταλλευτεί προς όφελός του, καλύπτοντας παράλληλα τις όποιες ατέλειες της αγοράς.

Όλες οι παραπάνω βασικές λειτουργίες της επιχειρηματικότητας, πραγματοποιούνται μόνο επειδή ο επιχειρηματίας διαδραματίζει τον κεντρικό ρόλο με την προσωπική του συμβολή, ασκείται δηλαδή αμιγής επιχειρηματικότητα. Αυτό όμως συμβαίνει σπάνια στην οικονομική ζωή. Στην πραγματικότητα πρακτικά ο ρόλος του επιχειρηματία εκπληρώνεται με την μικτή επιχειρηματικότητα. Σε αυτήν, σύμφωνα με τους Anderson, και Li (2014) περιλαμβάνονται δραστηριότητες που υλοποιούνται κι από άλλα άτομα επειδή ειδικά στη σημερινή εποχή ο επιχειρηματίας είναι δύσκολο να γνωρίζει εξειδικευμένα ζητήματα, το εργατικό δυναμικό πλέον έχει ανώτερη και πολλές φορές και ανώτατη εκπαιδευτική ειδίκευση και εξειδίκευση και επειδή είναι αποδοτικότερο να κάνει επιτελική δουλειά.

Η επιχειρηματικότητα είναι στενά συνδεδεμένη με την καινοτομία, που αναζητά διαρκώς κάτι νέο, το οποίο να ανταποκρίνεται στις εξελισσόμενες (ή και τεχνητές) ανάγκες του ανθρώπου και για το σκοπό αυτό αναπλάθει το παλιό (π.χ. Schumpeter, 2000; Acs, & Audretsch, 2005; Cieślík, 2017, Drucker, 2014, Link, 2017). Οφείλει όμως να είναι το ίδιο συνδεδεμένη και με τη κοινωνική υπευθυνότητα (Nga & Shamuganathan, 2010) και το σεβασμό στη οικολογική ισορροπία, προκειμένου να παραμείνει ωφέλιμη και επομένως βιώσιμη (Shapiro & Sokol, 1982; Prause, & Hunke, 2014). Η επιχειρηματικότητα μπορεί έτσι να συμβάλλει στη δημιουργία θέσεων εργασίας και πλούτου, απελευθερώνοντας εν γένει το ανθρώπινο

δυναμικό, επιτρέποντας την μετατροπή νέων ιδεών σε επιτυχημένες προσπάθειες και συσσωρεύοντας σχετική γνώση. (Σαίρ, 2012).

Τα τελευταία χρόνια που συνεχώς συντελείται τεχνολογική ανάπτυξη στους τομείς της πληροφόρησης και της επικοινωνίας, η επιχειρηματικότητα σχετίζεται περισσότερο με τη συνεχή αναζήτηση νέων δρόμων επικράτησης, ανάπτυξης και κερδοφορίας μέσα από την διαχείριση του κινδύνου παρατηρώντας και αντιμετωπίζοντας τις απειλές του για αξιοποίηση των ευκαιριών που παρουσιάζονται, αλλά και τη δυνατότητα δημιουργίας νέων αγορών που απορρέει από την ανταγωνιστικότητα σε διεθνές πλέον επίπεδο. Συναντάμε δύο είδη επιχειρηματικότητας. Η επιχειρηματικότητα που προκύπτει από τα στελέχη υφιστάμενης επιχείρησης και ονομάζεται ενδοεπιχειρηματικότητα (intrapreneurship) και η επιχειρηματικότητα που αφορά τη δημιουργία και ανάπτυξη νέας επιχείρησης (start up) από μεμονωμένο άτομο που ονομάζεται επιχειρηματίας και είναι το άτομο που δημιουργεί καινούρια αξία (καινοτομία ή επιχείρηση). (Σταμούλη, 2015).

Έτσι, μπορούμε να πούμε με βάση όλα τα παραπάνω πως η επιχειρηματικότητα είναι μια δυναμική συλλογική διαδικασία-δραστηριότητα η οποία ειδικά σε μια νέα επιχείρηση στις σημερινές συνθήκες, καθορίζει το επιτυχές της ξεκίνημα αλλά και την ανάπτυξή της. Δημιουργεί δίκτυα αλληλεπίδρασης και αλληλοκάλυψης δραστηριοτήτων, αλλά και πρόσβαση για εκμετάλλευση νέων ευκαιριών.

Με βάση όλο το παραπάνω, η αγροτική επιχειρηματικότητα δεν αποτελεί κάτι διαφορετικό από την υπόλοιπη παρά μόνο σε σχέση με το πεδίο άσκησης της δραστηριότητας. Παρόλα αυτά, είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη κάποια βασικά της χαρακτηριστικά όπως ότι στην Ελλάδα ακόμα επικρατεί ο κατακερματισμός στην αγροτική παραγωγή, δεν έχει προχωρήσει στο βαθμό που συνέβη σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες η συγκέντρωση και η συγκεντροποίηση και γι' αυτό ο χαρακτήρας της αγροτικής επιχείρησης είναι οικογενειακός κι έτσι οι επιχειρηματικές δεξιότητες δεν μπορούν να αποδοθούν σε έναν γενικό ορισμό γιατί ο αγροτικός τομέας παρουσιάζει έντονη ανομοιογένεια. Επίσης ένας ακόμη παράγοντας και βασικό χαρακτηριστικό που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, είναι ο ρόλος της γυναικείας εργασίας στην αγροτική επιχειρηματικότητα. Άρα, στο σημείο αυτό, είναι σημαντική η εκπαίδευση στην αγροτική επιχειρηματικότητα με έμφαση στην καθημερινότητα και τον προβληματισμό του αγρότη, στα προβλήματα και στις ικανότητές του, για τον σχεδιασμό της αγροτικής επιχείρησης, της λήψης αποφάσεων,

της επίβλεψης της προόδου της επιχειρηματικής δραστηριότητας και την ανάπτυξή της. (Σπαής, 2014).

3.4.2 ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ, ΤΟ MARKETING ΚΑΙ Η ΠΡΩΘΩΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΠΟ ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ ΦΥΤΑ

Γενικά, ένα επιχειρηματικό σχέδιο αποτελεί το πλαίσιο της στρατηγικής και των στόχων μιας επιχείρησης, που τη βοηθά στη δομή και την οργάνωσή της, στη λήψη αποφάσεων, στην καταγραφή, ανάλυση και κατανόηση της αγοράς, των πελατών, των καταναλωτών και του ανταγωνισμού, στην επίτευξη των στόχων της και στη χρηματοοικονομική της στήριξη. Το επιχειρηματικό σχέδιο είναι έγγραφο σαφές και περιεκτικό, που αξιολογείται για αυτά του τα χαρακτηριστικά καθώς και για την ρεαλιστικότητά του, και περιλαμβάνει όλες εκείνες τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για την αναγνώριση της αγοράς, την εσωτερική οργάνωση της επιχείρησης από την έναρξή της ως την ανάπτυξη και το τέλος της, είναι το έγγραφο παρουσίασης της επιχείρησης σε επενδυτές και πιθανούς χρηματοδότες. Είναι δηλαδή το εργαλείο του επιχειρηματία για την υλοποίηση της επιχειρηματικής ιδέας. Έχει σταθερή δομή που μπορεί να ποικίλλει ανάλογα τον φορέα στον οποίο θα υποβληθεί και περιέχει και επιπλέον αναλύσεις. Μια τέτοια ανάλυση πολύ σημαντική για κάθε επιχείρηση είναι η ανάλυση SWOT, για τη διαμόρφωση της στρατηγικής της επιχείρησης, ως εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού για την επιχειρηματική πρόταση. (Κακούρης, 2005).

Η ισχύς του επιχειρηματικού σχεδίου αφορά χρονικό διάστημα μεγαλύτερο του ενός έτους. Πριν από τη σύνταξη του πρέπει να γίνεται προσεκτική συλλογή όλων των στοιχείων, σχεδίων και πληροφοριών και να καθορίζονται οι στόχοι της επιχείρησης. Η δομή και τα βασικά χαρακτηριστικά ενός επιχειρηματικού σχεδίου μπορούν να βοηθήσουν τον αγρότη-επιχειρηματία να διαπιστώσει πόσο εφικτή είναι η σχεδιαζόμενη επιχειρηματική δραστηριότητα, να γράψει ένα πλήρες κείμενο που θα αποτελέσει τη βάση των συζητήσεων με εξωτερικούς συνεργάτες (όπως σύμβουλοι, τράπεζες και προμηθευτές) ώστε να δημιουργηθεί ένα εργαλείο που θα επιτρέπει τη συγκριτική διαχρονική ανάλυση και αξιολόγηση των πραγματικών δράσεων και αποτελεσμάτων τους. (Κέφης κ.ά., 2009), (Τζωάννος κ.ά., 2006).

Οι βασικές ενότητες κατά την συγγραφή ενός επιχειρηματικού σχεδίου πρέπει να περιλαμβάνουν τις παρακάτω πληροφορίες. Αρχικά θα πρέπει να υπάρχει μια

περίληψη με τους στόχους και την αποστολή της επιχείρησης, τον τομέα δραστηριοποίησης, τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που προσφέρει, το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και κάποια χρηματοοικονομικά στοιχεία. Στη συνέχεια, προχωρώντας στο κυρίως μέρος συγγραφής του, γίνεται η αναλυτική περιγραφή του επιχειρηματικού πλάνου με στοιχεία που αφορούν το οργανόγραμμα, το εργατικό δυναμικό, τις δραστηριότητες και τους στόχους. Έπειτα παρουσιάζεται αναλυτικά όλο το εξωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης το οποίο αποτελείται από την ανάλυση της αγοράς, των ανταγωνιστών, την ανάλυση των πελατών και καταναλωτών, γενικά το μέγεθος και τις τάσεις, όπως επίσης και τους παράγοντες που επηρεάζουν τη λειτουργία της επιχείρησης. Επόμενο σημαντικό κομμάτι της συγγραφής ενός επιχειρηματικού μοντέλου είναι η ανάλυση της στρατηγικής, του μάρκετινγκ και των πωλήσεων καθώς και του τρόπου εφαρμογής τους. Τέλος, μέσω της συγγραφής της χρηματοοικονομικής ανάλυσης, παρουσιάζεται η οικονομική κατάσταση και οι προοπτικές της, ο προϋπολογισμός και η επενδυτική αποτίμηση.

Το marketing και η προώθηση των προϊόντων

Το μάρκετινγκ, είναι το σύνολο των οργανωτικών και οικονομικών δραστηριοτήτων, (όπως τυποποίηση, συσκευασία, μεταφορές, αποθήκευση) που πραγματοποιούνται κατά τη διακίνηση των προϊόντων από τους τόπους παραγωγής ως τα σημεία πώλησης, διαδραματίζει τον σπουδαιότερο ρόλο στην οικονομία των παραγωγών και των συνεταιριστικών οργανώσεων, όπως και στην οικονομία των καταναλωτών και σε ολόκληρη την εθνική οικονομία. (Παπαγεωργίου et al., 1999). Με αυτό τον τρόπο αυξάνεται η χρησιμότητα για τον καταναλωτή και διευκολύνεται η ανταλλαγή, η ωφελιμότητα και η πραγματική αξία των προϊόντων ως μέσο ικανοποίησης των ανθρώπινων αναγκών. (Kotler, 1991). Το μάρκετινγκ των αγροτικών προϊόντων παρουσιάζει κάποιες διαφορές σε σχέση με τους υπόλοιπους κλάδους, οι οποίες έχουν σχέση με τον βιολογικό χαρακτήρα της παραγωγής, την εποχικότητα, τα χαρακτηριστικά των προϊόντων και τη διάρθρωση του αγροτικού τομέα. Χωρίς την συγκεκριμένη τεχνογνωσία, η αγροτική εκμετάλλευση δεν θα μπορέσει να κατανοήσει και να ανταποκριθεί στις ανάγκες της αγοράς στην οποία

απευθύνεται, δηλαδή στην παραγωγή και κατανάλωση, στην αντιμετώπιση του ανταγωνισμού, στην αγορά και την πώληση, την τιμολόγηση, τις συναλλαγές με προμηθευτές και πελάτες, την αξιολόγηση των αποφάσεων και την λήψη μέτρων για την βελτίωση των επιλογών της επιχείρησης. Για έναν μεμονωμένο παραγωγό, οι στόχοι του μάρκετινγκ είναι η μεγιστοποίηση του οφέλους από τους διαθέσιμους πόρους και η επέκταση των δραστηριοτήτων του μάρκετινγκ για την αύξηση των εσόδων.

Η οργάνωση της αγροτικής επιχείρησης γίνεται στο πλαίσιο των προτιμήσεων των πελατών προσδιορίζοντας το είδος του παραγόμενου προϊόντος, την ποσότητά του, τον τόπο και τον χρόνο εμπορίου του προϊόντος αλλά και σε ποιον θα πωληθεί. Άρα θα πρέπει να γίνει επιλογή του προσανατολισμού της επιχείρησης στην αγορά για να μπορέσουν να υλοποιηθούν οι δραστηριότητες του μάρκετινγκ.

Τα βασικά στάδια για τον σχεδιασμό μάρκετινγκ μιας αγροτικής επιχείρησης είναι, η κατανόηση των αναγκών των πελατών και πώς αυτές σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά και τα οφέλη του προϊόντος, έρευνα για τις πληροφορίες που θα βοηθήσουν στον καθορισμό μιας επαρκούς αγοράς για να κάνει την επιχείρηση ανταγωνιστική και στον καθορισμό της τιμής που η αγορά μπορεί να δώσει για να ανταπεξέλθει στο κόστος παραγωγής, διανομής και πώλησης για να αποδώσει κέρδος.

Το σχέδιο μάρκετινγκ είναι αυτό που θα διασφαλίσει το ταίριασμα του προϊόντος στην αγορά, με 4 βασικά ζητήματα που πρέπει να εξεταστούν από τον αγρότη-επιχειρηματία. Αυτά είναι, η αναγνώριση της αγοράς-στόχου, ο τύπος του εμπορεύματος, αν το εμπόρευμα ταιριάζει στις ανάγκες της αγοράς και πώς θα μάθει η αγορά ότι το εμπόρευμα που χρειάζεται, υπάρχει.

Ο σχεδιασμός μάρκετινγκ είναι μια κυκλική διαδικασία, που δεν σταματά ποτέ, σε αντίθεση με τις γραμμικές διαδικασίες. Οι απαντήσεις που βρίσκονται για μια ερώτηση βοηθούν στην ενημέρωση και διευκρίνιση απαντήσεων σε άλλες ερωτήσεις. Αυτές οι ερωτήσεις καθοδηγούν τη συνεχή εκτίμηση κόστους-οφέλους των πληροφοριών που συλλέγονται για τον προσδιορισμό του τι θα κοστίσει για την πρόσβαση σε δυνητικό τμήμα της αγοράς, εάν μπορεί η επιχείρηση να φτάσει στην καλύτερη αγορά με το χαμηλότερο κόστος και στο ποιες είναι οι επιλογές αγοράς/καναλιού που μπορούν να αναπτυχθούν.

Το αποτέλεσμα του σχεδιασμού μάρκετινγκ για την αγροτική επιχείρηση είναι η αιτιολογημένη στρατηγική λήψη αποφάσεων για συγκεκριμένους επιχειρηματικούς στόχους και δραστηριότητες και η δέσμευση της εφαρμογής των σχεδίων μάρκετινγκ.

Η προώθηση των προϊόντων, αποτελεί βασική διαδικασία διαμόρφωσης και μετάδοσης μηνυμάτων μάρκετινγκ για προϊόντα και υπηρεσίες, ώστε μια επιχείρηση να επικοινωνεί με το κοινό-στόχο. Κάποιες στρατηγικές προβολής και προώθησης στοχεύουν στην ανάπτυξη της επιθυμίας για μια κατηγορία προϊόντος, αλλά οι περισσότερες στοχεύουν στη δημιουργία επιλεκτικής ζήτησης που αφορά στην επιθυμία για ένα συγκεκριμένο εμπορικό σήμα. Οι πελάτες υποδεικνύουν στις επιχειρήσεις τους τύπους προϊόντων ή υπηρεσιών που χρειάζονται και πότε, πού και πώς θα ήθελαν να αγοράσουν. Τα χαρακτηριστικά του αγροτικού προϊόντος (π.χ. βιομηχανικό και καταναλωτικό προϊόν) μπορούν να επηρεάσουν το μίγμα προβολής (Dodor, 2013).

Στις βασικές λειτουργίες ενός δικτύου διανομής συμπεριλαμβάνονται η αποθήκευση, φυσική διανομή, δημιουργία ζήτησης, η πίστωση στους πελάτες και η εξυπηρέτηση μετά την πώληση. Συνεπώς, μεσάζοντες είναι ιδιαίτερος σημαντικοί σε μια αγροτική επιχείρηση γιατί συμβάλλουν στη μεγαλύτερη αποδοτικότητα για τη διάθεση των προϊόντων σε τμήματα-στόχους της αγοράς, επιτυγχάνουν περισσότερα από ότι μπορεί να πετύχει η ίδια μόνη της, όπως επαφές, εμπειρία, εξειδίκευση και κλίμακα λειτουργίας. Ένα δίκτυο διανομής περιλαμβάνει τόσο τις οργανωτικές μονάδες της επιχείρησης που εμπλέκονται στην παραγωγή και στην αποθήκευση όσο εκείνους που βρίσκονται στο εξωτερικό περιβάλλον, π.χ. μεταπωλητές, έμποροι χονδρικής και λιανικής, μέσω των οποίων γίνεται η διάθεση και η προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών στην αγορά.

4 TO BUSINESS PLAN ΜΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΑΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ

4.1.1 ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Όνομα: Leva oregon

Διεύθυνση: Λάρισα

Επιχειρηματικό πεδίο: Καλλιέργεια ρίγανης και λεβάντας, παραγωγή αιθέριου ελαίου και ξηρής δρόγης

Έτος σύστασης/ιδρύσεως: 2021

Νόμιμος τίτλος/θέση επιχείρησης: Ατομική επιχείρηση

Περίληψη επιχειρηματικού σχεδίου

Η εταιρεία θα έχει εταιρικό όνομα LENA OREGON, και θα εδράζεται στο νομό Λάρισας. Βασικό της αντικείμενο, η καλλιέργεια ρίγανης και λεβάντας, η παραγωγή ξηρής δρόγης, καθώς και η παραγωγή αιθέριου ελαίου από την λεβάντα, η συσκευασία και η προώθησή τους. Η επιχείρηση θα είναι ατομική, οικογενειακού χαρακτήρα.

4.1.2 Ο ιδιοκτήτης της εταιρείας είναι πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, με τις κατάλληλες γνώσεις και εμπειρία για τη διοίκηση του συγκεκριμένου οικονομικού οργανισμού. Οι απαραίτητες καλλιεργητικές εργασίες θα πραγματοποιούνται κυρίως από μέλη της οικογένειας, ενώ σε περιπτώσεις που παρατηρείται εντατικοποίηση θα απασχολείται και επιπλέον εργατικό δυναμικό. Για την καλλιέργεια θα χρησιμοποιηθούν 100 στρέμματα για ρίγανη και 100 για λεβάντα ιδιόκτητου χαρακτήρα, ενώ για την παραγωγή ελαίου λεβάντας θα αξιοποιηθεί αποστακτήρας νερού επίσης ιδιόκτητος. Όσα στοιχεία ακολουθούν προέκυψαν από τη διανομή του ερωτηματολογίου και τη συζήτηση με τους ερωτηθέντες επαγγελματίες γεωργούς. Ιδιαίτερα τα οικονομικά στοιχεία που παρουσιάζονται στην οικονομική ανάλυση, προέκυψαν από τις ερωτήσεις που αφορούν τα κόστη εγκατάστασης, καλλιέργειας, εργασίας κτλ και με βάση αυτά, παρουσιάζεται ο πίνακας της οικονομικής ανάλυσης. Η συλλογή δεδομένων από την έρευνα πεδίου είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς τα συγκεκριμένα στοιχεία είναι δυσεύρετα. Η έλλειψη των στοιχείων αυτών από μια μελέτη δεν επιτρέπει τον ακριβή σχεδιασμό ενός ολοκληρωμένου σχεδίου.
ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Το κύριο αντικείμενο της επιχείρησης είναι η παραγωγή αποξηραμένων φυτών (ξηρής δρόγης) ρίγανης για τη χρήση τους ως μπαχαρικό, η αποξήρανση λεβάντας για

οικιακή χρήση ως εντομοαπωθητικό και δευτερευόντως η παραγωγή αιθέριου ελαίου λεβάντας για χρήση κυρίως σε προϊόντα κοσμετολογίας.

Το πρώτο έτος η εργασία θα αφορά την καλλιέργεια και τη φροντίδα των φυτών. Από το δεύτερο έτος καλλιέργειας, προστίθεται στις εργασίες η παραγωγή αιθέριου ελαίου λεβάντας αλλά και ξηρής δρόγης και των δύο φυτών καθώς η παραγωγή τριπλασιάζεται. Μέχρι το δέκατο έτος οι αποδόσεις διατηρούνται σε υψηλό επίπεδο ενώ πέραν αυτού του χρονικού διαστήματος η παραγωγή φθίνει.

Η εταιρεία Leva oregon, μέσω της παραγωγής των παραπάνω προϊόντων και την οργάνωση της προώθησης και του marketing αυτών, θα γνωστοποιήσει στο καταναλωτικό κοινό της (εταιρείες μεταποίησης και απλούς αγοραστές), τις σημαντικές ιδιότητες των προϊόντων της και της προσφοράς τους στη βελτίωση της καθημερινότητας των καταναλωτών. Η εταιρεία ικανοποιώντας συγκεκριμένα πρότυπα ποιότητας θα προσφέρει φυτικά προϊόντα της ελληνικής φύσης με αγοραστικό κοινό-στόχο, τις γυναίκες οι οποίες έχουν αυξημένη την ικανότητα ατομικής περιποίησης αλλά και αποτελούν τον πυρήνα του ελληνικού νοικοκυριού.

4.1.3 ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Όραμα της εταιρείας Leva oregon είναι να παράγει κορυφαίας ποιότητας αιθέριο έλαιο λεβάντας το οποίο θα προέρχεται από δικές της καλλιέργειες. Η διαδικασία της απόσταξης θα επιβλέπεται από εξειδικευμένο χημικό. Με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζεται η μεγαλύτερη δυνατή δραστηριότητα του ελαίου. Η δε αποξηραμένη ρίγανη θα δίνει εξαιρετικής ποιότητας άρτυμα για τη μαγειρική αλλά και η αποξηραμένη λεβάντα θα προσφέρει υψηλής ποιότητας δρόγη για τη χρήση ως εντομοαπωθητικό. Η εταιρεία λειτουργεί με σεβασμό στο περιβάλλον και τον άνθρωπο γι' αυτό η χρήση χημικών κατά την καλλιέργεια θα είναι περιορισμένη στο απαραίτητο ελάχιστο. Η συγκεκριμένη εταιρεία θέλει να αξιοποιήσει τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής καλλιέργειας για την παραγωγή ποιοτικών προϊόντων προερχόμενων από αρωματικά φυτά. Η προσφορά της στο καταναλωτικό κοινό είναι οι εκλεκτές γεύσεις και μυρωδιές της φύσης.

4.1.4 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΙΔΡΥΣΗΣ

Η ατομική επιχείρηση εντάσσεται στις προσωπικές εταιρείες. Σε αυτή την περίπτωση ο εταίρος είναι και ο ιδρυτής και ιδιοκτήτης του οικονομικού οργανισμού, ο οποίος έχει την αποκλειστική ευθύνη για την οικονομική κατάσταση και τα χρέη.

Για την ίδρυση της εν λόγω εταιρείας δεν απαιτείται ελάχιστο ύψος κεφαλαίου. (ΚΕΜΕΛ, 2018). Τα πλεονεκτήματα μιας ατομικής επιχείρησης είναι η ευελιξία στον έλεγχο των καθημερινών εργασιών και στη λήψη αποφάσεων αλλά παρουσιάζει δυσκολίες στην περαιτέρω ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της.

4.1.5 ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η επιχείρηση θα δρά σε έναν κλάδο με μεγάλη ζήτηση. Οι μεγάλες εταιρείες καλλυντικών αναζητούν εγχώριες πρώτες ύλες σε μεγάλες ποσότητες για την κάλυψη των αναγκών τους στην παραγωγή φυτικών καλλυντικών. Για το λόγο αυτό φαίνεται η αύξηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματός των επιχειρήσεων που καλλιεργούν αρωματικά φυτά για την παραγωγή αιθέριου ελαίου. Με την εξειδίκευση της Leva oregon σε δύο συγκεκριμένα είδη αρωματικών φυτών, παράλληλα με τις πιστοποιήσεις που διαθέτει, ανοίγεται ο δρόμος για τοποθέτηση των προϊόντων της εκτός από τη μεταπώληση σε εταιρείες μεταποίησης, να τοποθετήσει επίσης στο λιανικό εμπόριο την ξηρή δρόγη της αλλά και το αιθέριο έλαιό της λειτουργικές, περίτεχνες και καινοτόμες συσκευασίες για την προσέλκυση του αγοραστικού κοινού.

Η πιστοποίηση ISO του αιθέριου ελαίου λεβάντας που παράγει η εταιρεία αποδεικνύει στον καταναλωτή ότι θα χρησιμοποιήσει προϊόντα 100% αγνά χωρίς βλαβερές προσμίξεις τα οποία θα είναι κατάλληλα για κάθε είδους χρήση.

4.1.6 ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟΣ ΑΓΟΡΑΣ

Οι κύριοι πελάτες της εταιρείας είναι έμποροι και μεγάλες εταιρείες κοσμετολογίας καθώς και μικρά καταστήματα πώλησης μπαχαρικών, αρωματικών φυτών και βοτάνων, ινστιτούτα αισθητικής και καλλωπισμού, καθώς και το απλό καταναλωτικό κοινό. Σημαντική θα είναι και η προώθηση σε τοπικούς συνεταιρισμούς γυναικών της περιοχής και σε συλλόγους οι οποίοι θα μπορούν να προμηθεύονται χοντρικής για την παρασκευή χειροποίητων ειδών όπως κηραλοιφές με λεβάντα ή ρίγανη, προϊόντα αρωματισμένα με λεβάντα όπως ευχετήριες κάρτες κτλ, ποτ πουρί για τον αρωματισμό του χώρου του σπιτιού κτλ. Με τον τρόπο αυτό θα ενισχυθεί και η τοπική οικονομία και η προβολή των τοπικών προϊόντων

Όλα τα παραπάνω θα παρουσιάζονται μέσα από τη διαχείριση των social media της εταιρείας και εννοείται πως η πώληση θα γίνεται και μέσω εξειδικευμένο σύγχρονου e-shop στην ελληνική και αγγλική γλώσσα. Ο στόχος είναι η πανελλαδική

πώληση παράλληλα με την επέκταση στην αγορά των ευρωπαϊκών χωρών και παγκοσμίως κυρίως όμως σε Αμερική και Αυστραλία.

Τα προϊόντα απευθύνονται σε όλες τις ηλικίες και ιδιαίτερος στις νεαρές, αλλά και στις γυναίκες γιατί αποτελούν το αγοραστικό κοινό που καταναλώνει πιο εύκολα και πιο συχνά, ενώ μπορεί να μεταβιβάσει τη επιλογή αγοράς και στον υπόλοιπο περίγυρο, στο σπίτι.

4.1.7 ΑΝΑΛΥΣΗ S.W.O.T.

<p>Strengths- Δυνατά σημεία</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Κατάλληλη τοποθεσία αγροκτήματος με μικρή απόσταση από μεγάλα αστικά κέντρα ▪ Παραγωγή χρηστικών προϊόντων ▪ Εφαρμογή ISO στα παραγόμενα προϊόντων 	<p>Weaknesses- Αδύναμα σημεία</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Έλλειψη μεγάλης εμπειρίας στον κλάδο ▪ Υψηλό κόστος μηχανημάτων τυποποίησης ▪ Πολλές ώρες απασχόλησης
<p>Opportunities- Ευκαιρίες</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Υψηλή ζήτηση φυτικών προϊόντων ▪ Υψηλή ζήτηση αιθέριων ελαίων ▪ Υψηλή ζήτηση αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών 	<p>Threats- Απειλές</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Αυξημένος ανταγωνισμός με το εξωτερικό ▪ Πολλοί νεοεισερχόμενοι στον κλάδο.

4.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ, ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΤΩΝ ΑΡΩΜΑΤΙΚΩΝ ΦΥΤΩΝ ΡΙΓΑΝΗ ΚΑΙ ΛΕΒΑΝΤΑ

Ο οικονομικός σχεδιασμός αποτελεί μέρος της χρηματοοικονομικής ανάλυσης του επιχειρηματικού σχεδίου και σκοπεύει στην καταγραφή και τον υπολογισμό των οικονομικών της επιχείρησης, καθώς και την αξιολόγηση της πορείας και τη σωστή

διαχείρισή τους. Για την επίτευξη αυτού, χρησιμοποιούνται διάφορα προγράμματα-εργαλεία που μπορούν να βοηθήσουν τον επιχειρηματικό και οικονομικό προγραμματισμό της επιχείρησης, μέσω του υπολογισμού διαφόρων οικονομικών στοιχείων όπως είναι η ανάλυση του νεκρού σημείου ισορροπίας, των χρηματοοικονομικών ροών, των προβλέψεων για τις πωλήσεις, τη δημιουργία ισολογισμού, κ.ά. Αποτελεί βασικό κομμάτι του επιχειρησιακού σχεδίου και της λειτουργίας της επιχείρησης.

4.2.1 Η ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 έως τις αρχές της δεκαετίας του 2010, τα στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, μας δείχνουν ότι μεταξύ των ετών 1981 και 1991, η καλλιέργεια αρωματικών φυτών μειώνεται κατά περίπου 55%. Το 1997 φτάνουμε σε μείωση της τάξεως του 73% σε σύγκριση με το 1981 που ξεκίνησε αυτή η ραγδαία πτώση, καταλήγοντας οι εκμεταλλεύσιμες εκτάσεις να κυμαίνονται περί τα δέκα χιλιάδες στρέμματα. Από το 1998 αρχίζει να σημειώνεται μια αύξηση των εκτασεων, φτάνοντας το 2000 στα 16.500 στρέμματα, και το 2003 στα 20.000 στρέμματα με το 75% αυτών να είναι ρίγανη και κρόκος Κοζάνης και τα υπόλοιπα κυρίως τσάι του βουνού, δίκταμο και γλυκάνισος. Το 2007 παρατηρήθηκε και άλλη μείωση, στα 17.000 στρέμματα ενώ το 2010 έφτασε στα 18.000 στρέμματα.

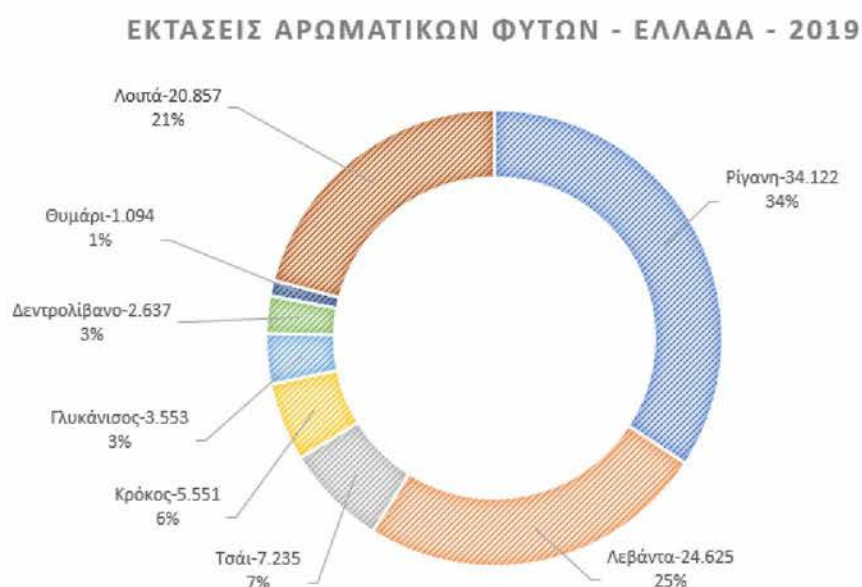
Κατά την τελευταία δεκαετία, έχουμε πολύ πιο αναλυτικά δεδομένα όσον αφορά τις εκμεταλλεύσιμες εκτάσεις, τους παραγωγούς, καθώς και τις εκτάσεις ανά είδος αρωματικού φυτού και περιοχής, σε όλη την ελληνική επικράτεια. Με τα τελευταία στοιχεία του 2019, η έκταση όλων των αρωματικών φυτών προσεγγίζει τα 100.000 χιλιάδες στρέμματα.

Αυτό που παρατηρήθηκε στην Ελλάδα την δεκαετία 2011-2020 είναι μια αύξηση στις καλλιεργούμενες εκτάσεις αρωματικών φυτών που φτάσανε σχεδόν στα 100.000 στρέμματα, βάση των επισήμων στοιχείων του ΟΠΕΚΕΠΕ. Στην περιοχή της Θεσσαλίας αντίστοιχα αυξήθηκαν οι καλλιεργούμενες εκτάσεις, όμως οι πληθώρα αυτοφυούς ρίγανης στον Όλυμπο και στον Κίσσαβο ωθεί πολλούς να συλλέγουν και να πουλάνε παράνομα, καλύπτοντας έτσι ένα μερίδιο των αναγκών της αγοράς

Εικόνα 14. Εκτάσεις αρωματικών φυτών σε στρέμματα κατά τη δεκαετία 2010-2020. (ΟΠΕΚΕΠΕ).

Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία του ΟΠΕΚΕΠΕ μπορούμε να συνοψίσουμε τις μεγαλύτερες εκτάσεις καλλιεργούμενων αρωματικών φυτών ανάλογα με την ποικιλία τους.

Εικόνα 15. Εκτάσεις 8 βασικών αρωματικών φυτών στην Ελλάδα το έτος 2019. Παρατηρούμε ότι οι μεγαλύτερες καλλιεργήσιμες εκτάσεις είναι της ρίγανης και της λεβάντας με 34.122 και 24.625 στρέμματα αντίστοιχα , ακολουθούμενες από το τσάι ,

τον κρόκο ,τον γλυκάνισο , το δεντρολίβανο και το θυμάρι . Οι υπόλοιπες κατηγορίες φαρμακευτικών φυτών που καλύπτουν το 21% του συνόλου είναι το χαμομήλι , το φασκόμηλο, το δίκταμο , η λουίζα, η μέντα και το τριαντάφυλλο.

4.2.2 ΟΙ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΡΙΓΑΝΗΣ ΚΑΙ ΛΕΒΑΝΤΑΣ

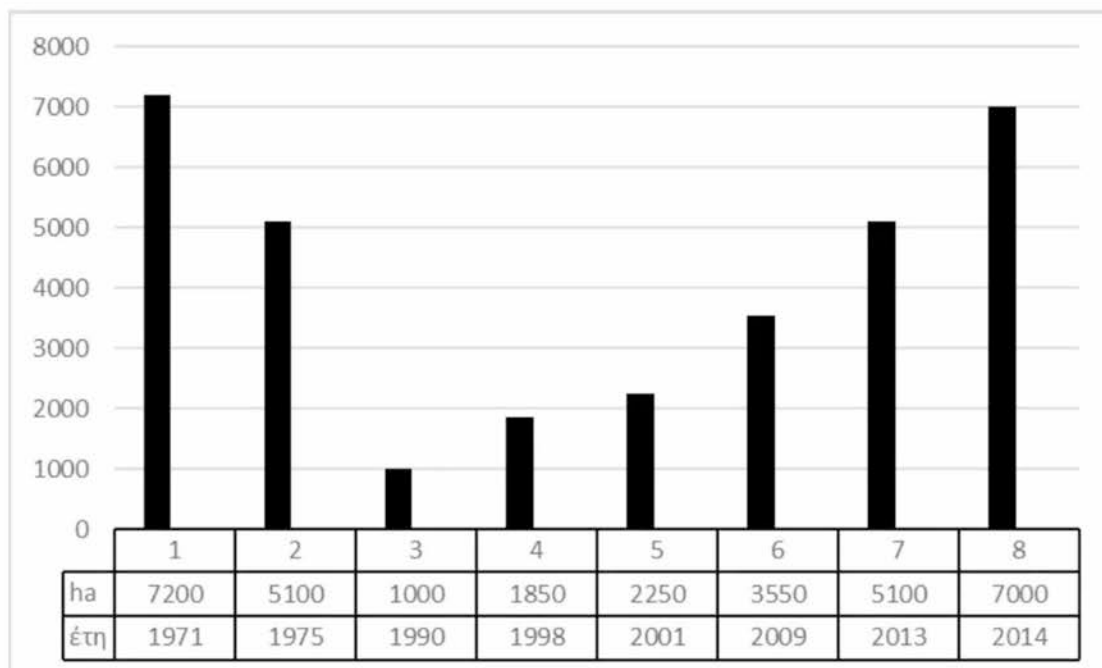
Η εγχώρια αγορά αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών είναι ένας παραγωγικός κλάδος που εμφανίζει τεράστιο οικονομικό ενδιαφέρον. Ο λόγος είναι ότι οι ανάγκες της αγοράς είναι πολύ μεγαλύτερες από την παραγωγή, κάτι που δημιουργεί ανάγκες εντατικών εισαγωγών, παρά δυνατότητα εκτεταμένων εξαγωγών που μπορούν να υποβοηθηθούν, τόσο από το κλίμα της Ελλάδας που δίνει τη δυνατότητα πρόωμης παραγωγής συγκριτικά με τις ανταγωνίστριες χώρες, όσο και από την γεωγραφική της θέση που παρέχει όλες τις δυνατότητες η χώρα μας να γίνει κέντρο παραγωγής και εξαγωγής αρωματικών φυτών, τόσο στην νοτιοανατολική Ευρώπη όσο και στη βόρεια Αφρική και χώρες της Μέσης Ανατολής . Οι Έλληνες παραγωγοί έχουν την δυνατότητα να καλύψουν τις ανάγκες των προαναφερθέντων περιοχών νωρίτερα από τους ανταγωνιστές, κάτι που συνεπάγεται υψηλότερο κέρδος πώλησης, εξασφάλιση σίγουρης πώλησης ολόκληρων των παραγωγών τους κάθε χρόνο, και με πολύ φθηνότερα μεταφορικά έξοδα λόγω γεωγραφικής θέσης. Παγκοσμίως, οι χώρες που έχουν την μεγαλύτερη παραγωγή αιθέριου ελαίου λεβάντας είναι η Βουλγαρία, η Αγγλία, η Αυστραλία, οι ΗΠΑ, η Νότιος Αφρική κ.ά., ενώ στην Ευρώπη καλλιεργείται ειδικότερα στην Προβηγκία της Γαλλίας.

Στη χώρα μας της οποίας η βιοποικιλότητα ανέρχεται στο ύψος των 6.300 αυτοφυών φυτών εκ των οποίων ένα μεγάλο μέρος ανήκει στα φαρμακευτικά-αρωματικά φυτά, η συστηματική και εκτεταμένη καλλιέργειά τους είναι πολύ περιορισμένη. Αυτό οφείλεται στη έλλειψη γνώσεων πάνω στην τεχνική καλλιέργειάς τους και τη μεταποίηση τους σε σχέση με τις διεθνείς προδιαγραφές και στη δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι παραγωγοί για τη διάθεση των προϊόντων τους στις αγορές του εσωτερικού και κυρίως του εξωτερικού. (Βογιατζή-Καμβούκου, 2012).

Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί στις ανεπτυγμένες χώρες, σημαντική στροφή στην κατανάλωση φυτικών προϊόντων. Η σπουδαιότερη αγορά αρωματικών φυτών εντοπίζεται στην Ευρώπη, όπου πραγματοποιούνται ετησίως χιλιάδες εισαγωγές και εξαγωγές. Σε παγκόσμιο επίπεδο η μεγαλύτερη αγορά εντοπίζεται στην

Κίνα και την Ινδία. Τα σπουδαιότερα εισαγωγικά κράτη της Ευρώπης είναι η Γερμανία, η Γαλλία και η Ιταλία, παρόλο που η αγορά της ευρωπαϊκής ένωσης παρουσιάζει έλλειμμα στον τομέα των αρωματικών φυτών και τον τομέα παραγωγής αιθέριου ελαίου. Έτσι, αντιπροσωπεύει το 1/3 των παγκόσμιων εισαγωγών. Σημαντικά εξαγωγικά κράτη αυτοφυών αρωματικών φυτών στην αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελούν η Αλβανία, η Βουλγαρία και η Τουρκία, ενώ οι χώρες με τις σπουδαιότερες καλλιεργούμενες εκτάσεις στο χώρο της ΕΕ είναι η Γαλλία, η Πολωνία, η Βουλγαρία, η Ισπανία και η Τσεχία.

Κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα στη Βουλγαρία, διευρύνθηκε και αναπτύχθηκε η βιομηχανική καλλιέργεια λεβάντας, ως ένας από τους βασικότερους τομείς της αγροτικής παραγωγής της. Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις λεβάντας κατά την αρχή της δεκαετίας του 1970 μετρούσαν τα 7000 εκτάρια (ήτοι 70.000 στρέμματα!). Έως τη δεκαετία του 1990 όλη η παραγωγή αιθέριου ελαίου λεβάντας, της χώρας παραγόταν και διανέμονταν διεθνώς από τις κρατικές βιομηχανίες. Οι δυσμενείς πολιτικές εξελίξεις από εκεί και έπειτα επέδρασαν και στον οικονομικό τομέα της χώρας, με αποτέλεσμα τις διακυμάνσεις στην καλλιέργεια λεβάντας λόγω της αργής εκτέλεσης, εκείνης της μεταβατικής περιόδου. Αυτό το γεγονός οδήγησε στη μείωση των καλλιεργειών για πέντε χρόνια, με αποτέλεσμα την υποβάθμιση της ποιότητας των υποκείμενων φυτών και της ικανότητας εγκατάστασης νέων φυτειών. Η ανάκαμψη της βουλγάρικης οικονομίας κατά τις απαρχές του 21^{ου} αιώνα οδήγησε στην επέκταση των καλλιεργειών λεβάντας και σε νέες περιοχές της χώρας, τοποθετώντας την στην κορυφή των χωρών παραγωγών αιθέριου ελαίου παγκοσμίως για το έτος 2014 (Stanev et al, 2016).

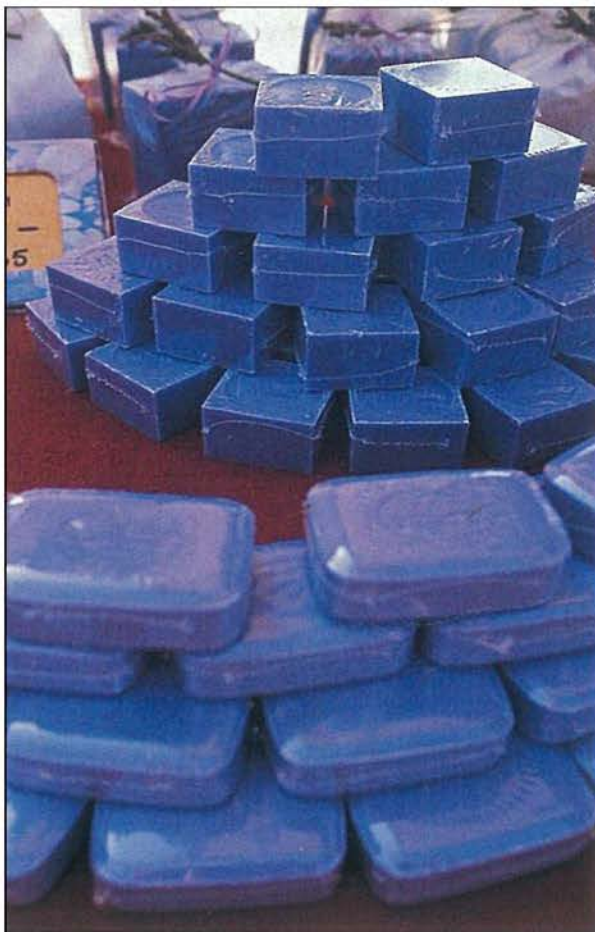

Εικόνα 16. Συνολική έκταση (σε εκτάρια) καλλιέργειας λεβάντας στη Βουλγαρία κατά τα έτη 1971 έως 2014 (Πηγή: Stanev et al, 2016).

Οι βασικές κατευθύνσεις και προκλήσεις για να συνεχίσει αυτή η ανοδική πορεία στη συγκεκριμένη καλλιέργεια είναι ο εκμηχανισμός της καλλιέργειας και συγκομιδής της λεβάντας γεγονός που απορρέει από την αύξηση των καλλιεργούμενων εκτάσεων. Βεβαίως ο εκμηχανισμός οδηγεί και στην εξέλιξη της τοποθέτησης των φυτών με τέτοιου είδους αρχιτεκτονική ώστε να μην ακουμπούν στο έδαφος τα άνθη για να μην καταστρέφονται κατά την συγκομιδή. Άλλη πρόκληση αποτελεί η βελτίωση του εδάφους. Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι επεκτάθηκαν οι καλλιέργειες και σε μέρη που το κλίμα και το έδαφος δεν ευνοούσε την καλλιέργεια της λεβάντας. Με τα κατάλληλα βελτιωτικά προγράμματα και την αξιολόγηση των διαφόρων ποικιλιών του φυτού, μπορεί να βελτιωθεί η απόδοση και του εδάφους αλλά και της ίδιας της καλλιέργειας.

Όλες οι παραπάνω παράμετροι μπορούν να ενισχύσουν την ποιότητα του παραγόμενου αιθέριου ελαίου μέσω της περαιτέρω έρευνας που θα σχετίζεται με τη βιοσύνθεση και ανάπτυξη και νέων ποικιλιών λεβάντας, ανώτερων βιολογικά, ακόμα και στο γεγονός ότι η εξαγωγή του ελαίου να γίνεται και με άλλους τρόπους πιο καινοτόμους αντί της απόσταξης με ατμό όπως συνηθίζεται. Αυτές οι μέθοδοι αφορούν τεχνολογικές καινοτομίες όπως είναι η εκχύλιση με διάλυμα διοξειδίου του άνθρακα, για παράδειγμα (Stanev et al, 2016).

Ο κύριος έμπορος λεβάντας όμως στην Ευρώπη, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο θεωρείται η Γερμανία γιατί επανεξάγει σημαντικό μέρος των εισαγωγών που έχει πραγματοποιήσει και αυτό φαίνεται συγκεκριμένα από το γεγονός ότι, το 1/3 των ποσοτήτων των αρωματικών φυτών που εισάγονται από την υπόλοιπη Ευρώπη καταλήγει στη Γερμανία, οι εξαγωγές των αρωματικών φυτών της Γερμανίας καλύπτουν το 1/5 των εξαγωγών της Ευρώπης, η Γερμανία έχει καθιερωθεί ως η βασική χώρα προορισμού των αρωματικών φυτών των χωρών της νοτιοανατολικής Ευρώπης ενώ ανήκει στις 12 κυριότερες χώρες του κόσμου που ελέγχουν τις παγκόσμιες εξαγωγές αρωματικών φυτών. (Μαλούπα κ.ά., 2013).

Εικόνα 17. Σαπούνια από αιθέριο έλαιο λεβάντας.(google images).

5 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Ο τρόπος που επιχειρείται η καταγραφή κάποιων δεδομένων και η προσπάθεια για διεξαγωγή συμπερασμάτων μέσω της διανομής ερωτηματολογίου σε επαγγελματίες γεωργούς της περιοχής, αφορά τον τρόπο και τις μεθόδους καλλιέργειας στην περιοχή της Θεσσαλίας. Το πρώτο μέρος έχει ερωτήσεις που αφορούν δημογραφικά στοιχεία. Μετέπειτα παρουσιάζονται ερωτήσεις που σχετίζονται με το μέγεθος και τον τύπο της καλλιέργειας, τη χρήση ή όχι εντομοκτόνων ή άλλων χημικών ή όχι μέσων για τη βελτίωση των καλλιεργειών, καθώς και ερωτήσεις που σχετίζονται με τον μηχανολογικό εξοπλισμό που χρησιμοποιούνται και τα χαρακτηριστικά του. Μέρος του ερωτηματολογίου αφορά επίσης τη χρήση ξένης εργασίας στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις και το χρονικό διάστημα αυτής. Τέλος, οι ερωτήσεις αφορούν την απόδοση της καλλιέργειας σε τόνους, το εισόδημα από την πώληση της παραγωγής και τυχόν επιδοτήσεις που μπορεί να έλαβαν οι καλλιεργητές για επιπλέον κίνητρο ή ενίσχυση της καλλιέργειας.

Παράλληλα με τη διανομή του ερωτηματολογίου, προφανώς το θεωρητικό κομμάτι παρουσίασης των δύο καλλιεργειών, οι ιδιότητές τους και όλα τα παράγωγα που μπορούν να προκύψουν από την επεξεργασία τους, έγινε μέσω της αναζήτησης βιβλιογραφίας που υπάρχει είτε από ερευνητικά άρθρα, από πανεπιστημιακές παρουσιάσεις και άλλα ακαδημαϊκά συγγράμματα, όπως προηγούμενες πτυχιακές εργασίες ή αντίστοιχες επιστημονικές δημοσιεύσεις.

5.1.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Από τα 200 στρέμματα θα καλλιεργηθούν τα 100 για παραγωγή λεβάντας και τα 100 για παραγωγή ρίγανης. Από τα 100 στρέμματα λεβάντας τα 70 θα χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή αιθέριου ελαίου και τα 30 για την παραγωγή ξηρής δρόγης, ενώ το σύνολο των στρεμμάτων καλλιέργειας ρίγανης θα διατεθεί για παραγωγή ξηρής δρόγης. Παρακάτω ακολουθεί η οικονομική ανάλυση των 100 στρεμμάτων παραγωγής λεβάντας.

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ			
	Νέος(€)	Μεταχειρισμένος(€)	Ενοικιασμένος(€)
Ελκυστήρας(1)	18.000	7.000	1.000
Δισκοσβάρνα(1)	2.500	1.500	300

Άροτρο(1)	10.000	5.000	700
Αποστακτήρας	4.000	2.000	1.000
Λοιπός εξοπλισμός(εργαλεία κτλ)	400		
Σύνολο	34.900		

Αρχικό κόστος επένδυσης

Ενέργεια	Κόστος σε €
Σύσταση εταιρείας	2.000
Απαραίτητες νομικές διαδικασίες	2.000
Κτίρια:	30.000
▪ Αποθήκη	
▪ Αποστακτήριο	
▪ Μικρό εργαστήριο ανάλυσης	
ΣΥΝΟΛΟ	
Εξοπλισμός επιχείρησης	34.900
Σύνολο- αρχικό κόστος επένδυσης	68.900
Ωρομίσθιο	2.90

Βασικά αριθμητικά δεδομένα για την καλλιέργεια λεβάντας

Ιδιόκτητο έδαφος σε στρέμματα	100
Ενοικιασμένο έδαφος σε στρέμματα	0
Συνολικό έδαφος	100
Ενοίκιο εδάφους(€/στρέμμα)	25
Αξία εδάφους (€/στράμμα)	800
Συνολική αξία εδάφους (€)	80.000
Τιμή πώλησης αιθέριου ελαίου (€/10ml)	8€
Τιμή πώλησης ξηρής δρόγης (€/500gr)	5.75€ (μέγιστη παραγωγή από το τρίτο έτος και μετά)
Απόδοση λεβάντας	45Kg (το μέγιστο) ξηρής δρόγης/στρέμμα 1400 ml /στρέμμα αιθέριο έλαιο
Συνολική παραγωγή αιθέριου ελαίου σε	98.000

ml	
Συνολική παραγωγή ξηρής δρόγης σε kg	4.500
Αξία αιθέριου ελαίου	78.400€
Αξία ξηρής δρόγης	15.525€
30% της αξίας του αιθέριου ελαίου για το πρώτο έτος	23.520€
50% της αξίας του αιθέριου ελαίου για το δεύτερο έτος	39.200€
30% της αξίας της ξηρής δρόγης για το πρώτο έτος	4.657,5€
50% της αξίας της ξηρής δρόγης για το δεύτερο έτος	7.762,5€
Σύνολο αξίας πωλούμενων προϊόντων	93.925€

Ουσιαστικά, τα έσοδα της επιχείρησης θα είναι στο 30% της συνολικής αξίας των προϊόντων κατά τον πρώτο χρόνο. Κατά τον δεύτερο χρόνο θα πωληθεί μόνο το 50% της παραγόμενης ποσότητας. Από το τρίτο έτος και μετά θα σημειωθεί η μέγιστη παραγωγή.

Αριθμός εργάσιμων ωρών και το κόστος αυτών για την καλλιέργεια λεβάντας σε ένα έτος.

Κατηγορίες εργασιών	Αριθμός εργάσιμων ωρών			Κόστος εργάσιμων ωρών		
	Οικογενειακή ή εργασία	Ξένη εργασία	Σύνολο	Οικογενειακή ή εργασία	Ξένη εργασία	Σύνολο
Προετοιμασία του αγροτεμαχίου	12	0	12	34.80	0	34.80
Διαδικασία σποράς	4	0	4	11.60	0	11.60
Λίπανση	6	0	6	17.40	0	17.40
Βοτάνισμα	60	0	60	174	0	174
Διαδικασίες	10	0	10	29	0	29

συλλογής						
Φυτοπροστασία	4	0	4	11.60	0	11.60
Διοίκηση χημικού εργαστηρίου	0	10	10	0	29	29
Τυποποίηση	6	0	6	17.40	0	17.40
Άρδευση	12	0	12	34.80	0	34.80
Σύνολο	114	10	124	330.60	29	359.60

Ετήσια απόσβεση πρώτου έτους

Μηχανήματα ή κατασκευές	Αξία αντικατάστασης(€)	Υπολειμματική αξία	Διάρκεια παραγωγικής ζωής σε έτη	Παρελθόντα έτη	Έτη που απομένουν	Ετήσια απόσβεση	Αξία στην αρχή του έτους	Αξία στη λήξη του έτους	ΜΕΚ
Αποθήκη-αποστακτήριο & μικρό εργαστήριο	20.000	1.000	25	1	24	760	19.240	18.480	18.860
Ελκυστήρας(1)	15.000	750	15	1	14	950	14.050	13.100	13.575
Δισκοσβάρνα(1)	2.500	125	15	1	14	158	2.342	2.183	2.263
Άροτρο(1)	8.000	400	15	1	14	507	7.493	6.987	7.240
Αποστακτήρας	3.000	150	15	1	14	190	2.810	2.620	2.715
Εγκατάσταση φυτείας	69.490	0	7	1	6	9.927	59.563	49.636	54.599

Συνολικό ΜΕΚ εκμετάλλευσης

1 ^ο έτος	
Έδαφος	80.000
Κτίσματα	18.860
Μηχανήματα-εξοπλισμός	25.793
Μόνιμες φυτείες	54.599
Σύνολο	179.252

Υπολογισμός ετήσιων παραγωγικών δαπανών για το πρώτο έτος

Παραγωγικές δαπάνες 1 ^ο έτος	Παραγωγικές δαπάνες(€)	Μεταβλητές δαπάνες(€)	Σταθερές δαπάνες(€)	Εμφανείς δαπάνες(€)	Τεκμαρτές δαπάνες(€)
1) Έδαφος					
Ενοίκιο ιδιόκτητης γης	2.500		2.500		2.500
Ενοίκιο ξένης γης	0				0
Σύνολο	2.500		2.500		2.500
2) Εργασία					
Αμοιβή οικογενειακής	1.653		1.653		1.653

εργασίας						
Αμοιβή ξένης εργασίας		145	145		145	
Ασφαλιστικές εισφορές		700		700	700	
Τόκοι δαπανών εργασίας		96		96		96
Σύνολο		2.594	145	2.449	845	1.749
3) Κεφάλαιο						
<i>α) σταθερό κεφάλαιο</i>						
Αποσβέσεις		2.565	2.565		2.565	
Τόκοι παγίου κεφαλαίου		7.762		7.662		7.662
Συντήρηση		1.793		1.793	1.793	
Ασφάλιστρα		1.488		1.488	1.488	
Τόκοι δαπανών συντήρησης και ασφάλισης		127		127		127
Σύνολο		13.634	2.565	11.069	5.845	7.662
<i>β) Κυκλοφοριακό κεφάλαιο</i>						

Αναλώσιμα υλικά		2.000	2.000		2.000	
ΕΛΓΑ		136	136		136	
Υπηρεσίες τρίτων		2.000	2.000		2.000	
Λοιπές δαπάνες		1.500	1.500		1.500	
Τόκοι δαπανών κυκλοφοριακού κεφαλαίου		218	218			
Σύνολο		5.853	5.636		5.636	
Σύνολο παραγωγικών δαπανών		24.582	8.346	16.019	12.326	11.912

6 ΣΥΖΗΤΗΣΗ-ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Με βάση τις πληροφορίες που συλλέχθηκαν από την βιβλιογραφία από την οποία συντάχθηκε το ερωτηματολόγιο μπορούμε να εξάγουμε τα παρακάτω συμπεράσματα. Με βάση το παραπάνω ερωτηματολόγιο βλέπουμε το εξής. Σε σχέση με τα δημογραφικά στοιχεία το 100% των ερωτηθέντων είναι άντρες εκ των οποίων το 92% έχει ως κύρια και αποκλειστική απασχόληση τη γεωργία, και συμμετέχει επίσης στον συνεταιρισμό της περιοχής του. Γενικά πολλά από τα στοιχεία που έγινε προσπάθεια να συλλεχθούν δεν ήταν εύκολο, γιατί η πλειοψηφία των γεωργών είναι μεγάλης ηλικίας και δεν παρακολουθεί τα νέα δεδομένα στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις, παρά μόνο όσα τους αφορούν άμεσα. Όλοι οι ερωτηθέντες είναι από την περιοχή της Θεσσαλίας και πιο συγκεκριμένα από τον νομό Λάρισας και δήμο Κιλελέρ, όπου και υπάρχουν τα μεγαλύτερα από άποψη έκτασης αγροτεμάχια. Το 88% των ερωτηθέντων ασχολείται πάνω από 15 χρόνια με αγροτικές εργασίες, το 5% 10 με 15 χρόνια, ενώ μόλις το 7% των ερωτηθέντων πραγματοποιεί αγροτικές εργασίες από λίγους μήνες έως τα 5 χρόνια. Από αυτούς, και σε σχέση με τις αγροτικές τους εκμεταλλεύσεις, το 56% καλλιεργεί ρίγανη, την οποία όλοι την συλλέγουν οικογενειακά την αποξηραίνουν και τη διαθέτουν προς πώληση είτε σε άλλους μικροπωλητές αγροτικών ειδών, είτε οι ίδιοι κυρίως σε υπαίθριες λαϊκές αγορές ή περίξ του τόπου κατοικίας τους. Αυτό προκύπτει από τη συζήτηση μαζί τους όπως επίσης και ότι πολλοί από αυτούς συλλέγουν και ρίγανη που φύεται αυτοφυώς στην περιοχή τους. Προφανώς και επειδή από το ερωτηματολόγιο σε πολλές εκ των απαντήσεων σε σχέση με την έκταση που καλλιεργείται δεν φαίνεται στις απαντήσεις το σύνολο που αφορά τη ρίγανη και τη λεβάντα, δεν μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το πλήθος των καλλιεργούμενων εκτάσεων αφορά αυτού του είδους την καλλιέργεια. Άρα η γεωργική εκμετάλλευση είναι μικτή και απ'ότι φαίνεται καλύπτει συμπληρωματικά το κύριο εισόδημα από την παραγωγή άλλων αγροτικών προϊόντων.

Οι γεωργοί που ερωτήθηκαν ανέφεραν επίσης ότι δεν έχουν εγκαταστάσεις ολοκληρωμένης διαχείρισης και διάθεσης των αρωματικών φυτών, που απαιτούν συγκεκριμένες ποιοτικές προδιαγραφές, ούτε γίνεται βιολογική καλλιέργεια αυτών, με ότι αυτό συνεπάγεται. Αυτό συμβαίνει εξαιτίας της αύξησης του κόστους

παραγωγής ,ενώ απαιτείται μεταστροφή του τρόπου καλλιέργειας, γεγονός που δεν είναι διατεθειμένοι να κάνουν γιατί δεν έχουν εγγυήσεις άμεσης απόδοσης και διάθεσης στην αγορά. Δεν έχει κάποιος από αυτούς συμφωνία με κάποια μεταποιητική εταιρεία που θα ήθελε άμεσα να αξιοποιήσει την παραγωγή τους. Οι επιδοτήσεις που έχουν πάρει δεν αφορούν αυτού του είδους την καλλιέργεια, εφόσον δεν έχουν πραγματοποιήσει ουσιαστική μελέτη εγκατάστασης, παραγωγής, διαχείρισης και διάθεσης των αρωματικών φυτών που καλλιεργούν. Παρόλα αυτά όμως, ανέφεραν ότι εάν μπορούσαν να έχουν κάποια κεντρική κρατική ή ιδιωτική συμφωνία διάθεσης της παραγωγής τους, θα το έκαναν, δηλαδή θα καλλιεργούσαν εξ' ολοκλήρου αρωματικά φυτά με τον τρόπο που απαιτείται γιατί τους κοστίζει λιγότερο από άποψη διάθεσης πόρων, όπως τα λιγότερα μηχανήματα και άρα μικρότερο κόστος για καύσιμα, τα λιγότερα εργατικά χέρια κτλ.

7 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπερασματικά, είναι γεγονός ότι όλοι οι ερωτηθέντες στη συζήτηση μαζί τους ανέφεραν ότι θα έπρεπε να υπάρχει η ανάλογη ενημέρωση εφόσον η τάση είναι η καλλιέργεια αρωματικών φυτών. Όχι τόσο για αυτόν καθεαυτό τον τρόπο καλλιέργειας, αλλά για τα οφέλη, το κόστος παραγωγής, τις δυνατότητες που ανοίγονται μπροστά τους, τη διάθεση, ακόμα και την μεταποίηση των προϊόντων ή τη συσκευασία τους. Αυτή η ενημέρωση θα έπρεπε να διαπνέεται από τους κανόνες της επιχειρηματικότητας, δεδομένου ότι η πλειοψηφία δεν αντιλαμβάνεται την αγροτική της παραγωγή ως επιχειρηματική δραστηριότητα, αλλά απλώς ως το μέσο επιβίωσης. Σημαντικό μεν αλλά χρειάζεται επιμόρφωση για να συνεχίσουν, να έχουν μεγαλύτερη διάρκεια, κέρδος, αλλά και να μπορέσουν να κάνουν αποδοτικότερη και να συντηρήσουν τη γη που δουλεύουν τόσα χρόνια.

Είναι γεγονός ότι επειδή η πλειοψηφία των ερωτηθέντων έχουν σχετικά μεγάλη ηλικία, δεν παρακολουθούν τις εξελίξεις στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις, παρά μόνο αυτές που αφορούν άμεσα το υφιστάμενο είδος καλλιέργειας που έχουν. Και αυτό, κυρίως σε ότι έχει να κάνει με τα οικονομικά στοιχεία όπως, τιμή προϊόντος, κόστος ηλεκτρικού ρεύματος, καυσίμων, τιμή διάθεσης στην αγορά και τη μεταποίηση κτλ.

Ενδεχομένως εάν μπορούσαμε να απευθυνθούμε σε νέους αγρότες και ηλικιακά αλλά και επαγγελματικά, η προσέγγιση να ήταν διαφορετική δεδομένου ότι πλέον υπάρχουν διάφορα προγράμματα ενίσχυσης της αγροτικής επιχειρηματικότητας ιδιαίτερος για νέους, που στόχο έχουν την ενίσχυση και καλλιέργεια πρώτα και κύρια της αντίληψης ότι η αγροτική παραγωγή είναι επιχειρηματική δραστηριότητα, όπως αναδείξαμε και παραπάνω εκτενώς, κι έτσι πρέπει να αντιμετωπίζεται, αλλά επιπλέον και για να αξιοποιηθούν και νέες ή να επανέλθουν και παλαιότερα είδη καλλιεργειών που μπορούν να αποφέρουν οικονομικά οφέλη, με χαμηλότερο κόστος παραγωγής, νέες τεχνολογίες, αξιοποίηση εδαφών που αυτή τη στιγμή είναι ανεκμετάλλευτα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου που διακινήθηκε είναι οι παρακάτω:

Περιοχή συμπλήρωσης

1. Ηλικία

2. Φύλο

3. Ετήσια εισοδήματα από γεωργική απασχόληση (ευρώ)

- 0 έως 5.000€
- 5001 έως 10.000€
- 10.001 έως 20.000€
- >20.001€

4. Μορφωτικό επίπεδο

- Απόφοιτος δημοτικού
- Απόφοιτος γυμνασίου
- Απόφοιτος λυκείου
- Απόφοιτος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

5. Αριθμός παιδιών

6. Αποκλειστική γεωργική απασχόληση

- Ναι
- Όχι

7. Συμμετοχή σε συνεταιρισμό

- Ναι

- Όχι

8. Έτη γεωργικής απασχόλησης

- 0-5
- 6-10
- 10-15
- 15+

9. Γεωργικές εκμεταλλεύσεις

- Καλλιέργεια
- Ποικιλία
- Έκταση (στρ)
- Σπόρος (kg/στρ)

10. Το προηγούμενο έτος χρησιμοποίησα για μυκητοκτόνα

- Ποσότητα
- €

11. Το προηγούμενο έτος χρησιμοποίησα για ζιζανιοκτόνα

- Ποσότητα
- €

12. Το προηγούμενο έτος χρησιμοποίησα για εντομοκτόνα

- Ποσότητα
- €

13. Το προηγούμενο έτος χρησιμοποίησα για λιπάσματα

- Ποσότητα
- €

14. Έχω στην κατοχή μου γεωργικό ελκυστήρα;

- Ναι
- Όχι

15. Ο ελκυστήρας που χρησιμοποιώ έχει ιπποδύναμη (Hp) ίση με ίππους.
16. Ο ελκυστήρας που χρησιμοποιώ για την περσινή παραγωγή λειτούργησε ώρες.
17. Η μέση τιμή αγοράς πετρελαίου μου ήταν..... €/lt.
18. Το κόστος αγοράς πετρελαίου μου ήταν€.
19. Για την άρδευση της καλλιέργειας μου υπάρχει σύστημα άντλησης.
20. Η μηχανή άντλησης έχει ιπποδύναμη ίση με..... ίππους.
21. Το βάθος άντλησης είναι..... μέτρα.
22. Το προηγούμενο έτος κατανάλωσα ηλεκτρικό ρεύμα ίσο με..... KWh.
23. Το προηγούμενο έτος κατανάλωσα ηλεκτρικό ρεύμα ίσο με.....€.
24. Το προηγούμενο έτος κατανάλωσα ποσότητα νερού ίση με.....m³.
25. Το προηγούμενο έτος εργάστηκαν στην εκμετάλλευσή μου..... εργάτες.
26. Οι παραπάνω εργάτες εργάστηκαν για χρονικό διάστημα ίσο με..... ώρες.
27. Το συνολικό κόστος για την αμοιβή των εργατών ήταν€.
28. Το προηγούμενο έτος η συνολική παραγωγή μου έφτασε τους..... τόνους.

29. Το εισόδημά μου από την πώληση της παραγωγής το προηγούμενο έτος ήταν..... €.

Το προηγούμενο έτος έλαβα από επιδοτήσεις€.

▪ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Βογιατζή-Καμβούκου, Ε. (2012). Επιχειρηματική καλλιέργεια αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών. ΤΕΙ Θεσσαλίας.

Γκόλιαρης, Α. (1992). Η καλλιέργεια της ρίγανης. Γεωργία και ανάπτυξη, τ. 2.

Γρηγοριάδου, Κ. (2018). Γενικές αρχές αναπαραγωγής και καλλιέργειας της ελληνικής ρίγανης. Εκπαιδευτική ημερίδα Επιμελητηρίου Τρικάλων.

Γρηγοριάδου, Κ. (2018). Καλλιέργεια ελληνικών αρωματικών/φαρμακευτικών φυτών.

Δημητρίου, Ε., Σαΐρ, Χ. (2012). Η Επιχειρηματικότητα και η Διασύνδεσή της με την Καινοτομία. Πτυχιακή εργασία.

Δικάρου, Ε. (2018). Συστήματα διασφάλισης ποιότητας στην καλλιέργεια και τυποποίηση Αρωματικών και Φαρμακευτικών Φυτών. Διπλωματική εργασία της Σχολής Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.

Κακούρης, Α. (2005). Καινοτομία-Επιχειρηματικότητα-Διοίκηση Επιχειρήσεων. Εκπαιδευτικό υλικό για τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης.

Κάλφας, Η. (2018). Αρωματικά φυτά. Αμερικάνικη Γεωργική Σχολή.

Κατσιώτης, Σ., Χατζοπούλου, Π. (2010). Αρωματικά Φαρμακευτικά φυτά και Αιθέρια Έλαια.

Κέφης, Β., Παπαζαχαρίου, Π. (2009). Το επιχειρηματικό όραμα σε business plan.

Λίγγα, Κ. (2000). Φαρμακευτικά και αρωματικά φυτά της Ελλάδας.

Μαλούπα, Ε., Γρηγοριάδου, Κ., Λαζάρη, Δ., Κρίγκας, Ν. (2013). Καλλιέργεια, μεταποίηση και διασφάλιση ποιότητας των ελληνικών αρωματικών φαρμακευτικών φυτών. Βασικές αρχές καθετοποιημένης παραγωγής.

Μαυροκουκουλάκη, Ζ. (2013). Μάρκετινγκ αρωματικών φυτών και αιθέριων ελαίων στην Κρήτη. Πτυχιακή εργασία του Τμήματος Εμπορίας και Διαφήμισης του ΤΕΙ Κρήτης.

Παπαγεωργίου, Κ., Καλδής, Π., Βιτωράτος, Α., Πολύδωρος, Β. & Κιούσης, Γ. (1999). Στοιχεία Γεωπονίας και Αγροτικής Ανάπτυξης. Αθήνα: ΟΕΔΒ, ΥΠΕΠΘ.

Παπαναγιώτου, Ε., Παπανικολάου, Κ., Ζαμανίδης, Σ. (2001). Η καλλιέργεια των αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών στην Ελλάδα, Γεωργία και Κτηνοτροφία.

Σπαής, Γ. (2014). Αγροτική Επιχειρηματικότητα-Marketing Αγροτικών Προϊόντων. Εκπαιδευτικό υλικό για τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης.

Σταμούλης, Α. (1992). Αρωματικά φυτά. Διεύθυνση Γεωργίας Καρδίτσας.

Σταμούλη, Κ. (2015). Η επιχειρηματικότητα και οι προοπτικές ίδρυσης νέων επιχειρήσεων στον Νομό Άρτας.

Τζωάννος, Ι., Πανηγυράκης, Γ. (2006). Η επιχειρηματικότητα ως έννοια. Σύγχρονες μορφές.

Τζουμάκας, Σ. (2014). Η ποσοτική εποχιακή διακύμανση σε αιθέριο έλαιο της λεβάντας σε συνθήκες καλλιέργειας στο αγρόκτημα του ΤΕΙ Ηπείρου. Πτυχιακή εργασία του Τ.Ε.Ι. Ηπείρου.

Ξενογλώσση

Acs, Z. J., & Audretsch, D. B. (2005). Entrepreneurship and innovation (No. 2105). Papers on entrepreneurship, growth and public policy.

Anderson, A., & Li, J. (2014). Entrepreneurship and networked collaboration; synergetic innovation, knowledge and uncertainty. *Journal of General Management*.

Cieřlik, J. (2017). Entrepreneurship and Innovation. In *Entrepreneurship in Emerging Economies*. Springer International Publishing.

Demo A., Petrakis C., Kefalas P., Boskou D. (1998). Nutrient antioxidants in some herbs and Mediterranean plant leaves. *Food Research International*.

Drucker, P. (2014). *Innovation and entrepreneurship*. Routledge.

Kirzner, I. M. (2015). *Competition and entrepreneurship*. University of Chicago press.

Kokkini S, Vokou D, Karousou R (1991). Morphological and chemical variation of *Origanum vulgare* L. in Greece. *Botanica Chronica* 10:337-346.

Kotler, P., Ang, S., Leong, S., & Tan, C. (1999). *Marketing Management – An Asian Perspective*, 2nd Ed., Prentice Hall.

Link A. N. (2017). Ideation, entrepreneurship, and innovation. *Small Business Economics*.

Nga, J. K. H., & Shamuganathan, G. (2010). The influence of personality traits and demographic factors on social entrepreneurship start up intentions. *Journal of business ethics*.

Prause, G., & Hunke, K. (2014). Sustainable entrepreneurship along green corridor. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*.

Schumpeter, J. A. (2000). *Entrepreneurship as innovation*.

Shapero, A., & Sokol, L. (1982). *The social dimensions of entrepreneurship*.

Solomou AD, Proutsos ND, Karetsos G, Tsagari K (2017). Effects of climate change on vegetation in Mediterranean forests: A review. International Journal of Environment, Agriculture and Biotechnology 240-247.

Stanev, S., Zagorcheva, T., Atanassov, I. (2016). Lavender cultivation in Bulgaria- 21st century developments, breeding challenges and opportunities. Bulgarian journal of agricultural science, 22 (no 4) 2016, 584-590. Agricultural Academy.

Ηλεκτρονική

Ελληνικά βότανα σε κάψουλες εσπρέσο- Η start up ιδέα που βραβεύτηκε. (2021). www.el.gr.

KEMEL, (2018). Ποιος τύπος επιχείρησης είναι καταλληλότερος για τον νέο επιχειρηματία; <https://www.kemel.gr/articles/poios-typos-epiheirisis-einai-katalliloteris-gia-ton-neo-epiheirimatia>

<https://slideplayer.gr/amp/11157696/>. Κωστοπούλου, Κ. (2019). Επιχειρηματικά μοντέλα ηλεκτρονικού εμπορίου.

Dodor, A. (2013). Using the 4P's to market staple farm produce in developing countries. Online Journal of Social Sciences Research, 2(7), 220-224. (July 10, 2014). <http://onlineresearchjournals.org/JSS/pdf/2013/jul/Dodor.pdf>

Skoufogianni, E., D. Solomou, A., G. Danalatos, N. (2019). Ecology, Cultivation and Utilization of the aromatic Greek oregano (*Origanum vulgare* L.) a review. www.notulaeobotanicae.ro

